

Silja Jumpponen
Taika Kivikari
Mika Saarinen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2023

SETAN JA SMOKIN SATEENKAARISANASTO- JEN MÄÄRITELMIEN KÄÄNTÄMINEN SUOMA- LAISELLE VIITTOMAKIELELLE

TIIVISTELMÄ

Silja Jumpponen

Taika Kivikari

Mika Saarinen

Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen määritelmien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle

37 sivua ja 4 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

Tämä opinnäytetyö on kehittämispainotteinen työ, jonka tarkoituksena oli tuottaa viittomakieliset käännökset Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen käsitteistä ja niiden määritelmistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä saavutettavat käännökset, jotka olisivat mahdollisimman laadukkaat ja viittomakielen mukaiset.

Setan ja SMOKin sanastoista käännettiin 31 määritelmää, joista kuvattiin ensimmäiset käännösversiot laadullista kyselyä varten. Kyselyn avulla selvitettiin, mitä toimivaa ja mitä kehitettävää käännöksissä oli. Kyselyn tulosten perusteella käännöksiä kehitettiin, jonka jälkeen natiivi kielenkäyttäjä, eli äidinkieleltään viittomakielinen henkilö, viittoi videolle lopulliset käännökset. Lopulta Setan ja SMOKin verkkosivuille lisättiin 25 käännösvideota.

Opinnäytetyön tarkoitus toteutui, koska viittomakieliset käännökset saatiin tehtyä ja käännöstyössä hyödynnettiin natiivien kielenkäyttäjien näkökulmaa. Myös tavoite toteutui, koska käännösvideoista saatiin saavutettavat lisäämällä ne Setan ja SMOKin verkkosivuille. Siten viittomakieliset kuurot, jotka kuuluvat sateenkaariyhteisöön tai heidän läheisensä löytävät aiheesta tietoa heidän äidinkielellään. Lisäksi tulkit ja tulkkiopiskelijat voivat hyötyä käännösvideoista.

Asiasanat: kääntäminen, laadullinen kysely, saavutettavuus, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, suomalainen viittomakieli

ABSTRACT

Silja Jumpponen

Taika Kivikari

Mika Saarinen

Translating definitions of the LGBTI glossaries of Seta and SMOK into Finnish sign language

37 pages and 4 appendices

Spring 2023

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Sign Language and Interpreting

Interpreter (UAS)

This thesis is development-oriented. The purpose was to produce translations from definitions of the LGBTI glossaries of Seta – LGBTI Rights in Finland and SMOK – Gender Diversity and Intersex Centre of Expertise into Finnish sign language. The aim was to produce translations that are accessible and as qualitative as possible and in accordance with sign language as possible.

From these glossaries, 31 definitions were translated, of which the first versions were filmed for a qualitative survey. The survey was used to find out what worked out and what should be developed in these translations. Based on the results, the translations were developed. The final translations were signed by a native. Ultimately 25 videos were added to the websites of Seta and SMOK.

The purpose of the thesis was realized, since translations were made, also the native's point of view was utilized during the translation process. The aim was also realized, for the translation videos became accessible by adding them to the websites of Seta and SMOK. This way the deaf people who are part of the LGBTQIA+ community and their close ones can find information in sign language. Furthermore, interpreters and interpreter students may benefit from these translations.

Keywords: accessibility, Finnish Sign language, qualitative survey, sexual and gender minorities, translating

VIITTOMAKIELINEN TIIVISTELMÄ

Silja Jumpponen

Taika Kivikari

Mika Saarinen

Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen määritelmien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle

37 sivua ja 4 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK)

https://youtu.be/1miRg2_xCk

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt	6
2.2 Seta, SMOK ja Kuurojen Liitto	7
2.3 Viittomakielet ja viittomakieliset Suomessa	9
2.4 Kielellinen saavutettavuus	10
3 MENETELMÄT JA TUTKIMUKSELLINEN OSUUS	11
3.1 Käännösteoriat	11
3.2 Laadullinen kysely	12
4 TARKOITUS, TAVOITTEET JA AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT	15
4.1 Tarkoitus ja tavoitteet	15
4.2 Aikaisemmat opinnäytetyöt aiheesta	15
5 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS	17
5.1 Setan ja SMOKin sateenkaarisanojen käännökset	17
5.2 Käännösten arviointi	19
5.3 Mahdolliset riskit	20
5.4 Työskentelytavat ja tavoitteet	21
6 KÄÄNNÖSRATKAISUT	22
6.1 Käännösten ensimmäiset versiot	22
6.2 Käännösten lopulliset versiot	26
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	30
8 POHDINTA	32
LÄHTEET	35
LIITE 1. Saatekirje	38
LIITE 2. Kyselyn ohjeet	39

LIITE 3. Käännösten ensimmäiset versiot.....	40
LIITE 4. Käännösten lopulliset versiot.....	53

1 JOHDANTO

Teimme kehittämispainotteisen opinnäytetyön, jonka aiheena oli kääntää Setan ja Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen eli SMOKin verkkosivuilta löytyvän sateenkaarisanaston käsitteiden määritelmiä suomalaiselle viittomakielelle. Setan sanasto on jaettu viiteen eri kategoriaan, jotka käsittelevät sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, perheiden ja suhteiden moninaisuutta, ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta sekä sateenkaarikulttuuria ja -yhteisöä (Seta, 2021-a). SMOKin sanasto sen sijaan keskittyy sukupuolen moninaisuuteen (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, 2021-a). Sanastot ovat laajoja, joten käänsimme tässä opinnäytetyössä yleisimpiä määritelmiä, jotka esiintyvät myös usein yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Selvitimme kyselyn ja Kuurojen Liiton kielineuvojien avulla käännosten oikeellisuutta natiiveilta kielenkäyttäjiltä eli henkilöiltä, joiden äidinkieli on suomalainen viittomakieli.

Opinnäytetyö on ajankohtainen, sillä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvistä käsitteistä ollaan koko ajan tietoisempia, jonka takia ne ovat käytössä yleisessä keskustelussakin. Esimerkiksi sinä aikana, kun olemme tehneet opinnäytetyötä (2021–2023), translakia on käsitelty ja uudistettu eduskunnassa Oikeus olla –kansalaisaloitteen pohjalta. Kansalaisaloitteessa vaadittiin muun muassa, että vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä poistettaisiin sekä 15 ikävuodesta eteenpäin henkilö voisi itse vahvistaa sukupuolensa (Trans ry, i.a.). Valitsimme opinnäytetyömme aiheen sen perusteella, että meillä on omakohtaista kokemusta sateenkaariyhteisöön kuulumisesta, ja halusimme tehdä käännostyön.

Työmme tarkoitus oli tuottaa viittomakielisille kuuroille tietoa heidän äidinkielellään, jotta heidän kielelliset oikeutensa toteutuisivat. Tavoitteenamme oli tuottaa mahdollisimman laadukkaat käännökset sekä tarjota saavutettavat käännökset. Laadukkailla käännöksillä tarkoitamme käännöksiä, joissa huomioidaan viittomakielen piirteet sekä kohderyhmämme eli viittomakieliset kuurot, jotka kuuluvat seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön. Lisäksi tulkit, tulkkiopiskelijat sekä muut viittomakieliset voivat hyötyä käännöksistä.

Opinnäytetyömme tilaajana toimivat Seta ry ja SMOK, sillä heidän verkkosivuiltaan on sateenkaarisanastot. Luonnollisesti heiltä löytyy paljon asiantuntijuutta seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. Viittomakielen näkökulmasta hyödynsimme käännöstyössä Kuurojen Liiton kielineuvojia, jotka arvioivat käännöksiamme. Heidän lisäksi huomioimme natiivien mielipiteet käännöksistä laadullisen kyselyn sekä käännökset viittoneen natiivin kielenkäyttäjän avulla.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Keskeisinä käsitteinä opinnäytetyöhön liittyy seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja niihin kuuluvat identiteetit. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat muun muassa homo-, bi-, pan- ja aseksuaalit sekä queer-ihmiset. Homoseksuaalisuus tarkoittaa, että henkilö on kiinnostunut samasta sukupuolesta, mitä hän itse on. Biseksuaalisuus taas tarkoittaa kiinnostusta omaa sekä muita sukupuolia kohtaan. (Lehto & Kovero, 2010, s. 17.) Panseksuaalinen henkilö kokee kiinnostusta kaikkia sukupuolia kohtaan ja yleensä hän kiinnostuu ihmisestä itsestään eikä tämän sukupuolesta (Kehreääjä, 2020). Aseksuaalisuus määritellään siten, että henkilö tuntee joko hyvin vähän tai ei ollenkaan seksuaalista kiinnostusta muihin ihmisiin (Sexpo, 2019). Queer-käsitettä voidaan käyttää kuvaamaan niin seksuaalista suuntautumista eli emotionaalista ja/tai romanttista kiinnostusta eri sukupuolia kohtaan kuin sukupuoli-identiteettiäkin eli ihmisen omaa tuntemusta ja kokemusta sukupuolestaan (Healey, 2014, s.3). Queer-määritelmä tarkoittaa, että henkilö ei määrittele itseään heteroseksuaaliksi (Merriam-Webster, i.a.). On kuitenkin hyvä tietää, että queer-sanaa (suom. *outo*) on käytetty aikaisemmin englanninkielisissä maissa haukkumasanana homoseksuaaleja kohtaan (Lehto & Kovero, 2010, s. 19).

Sukupuolivähemmistöt voidaan määritellä ryhmäksi ihmisiä, joiden kokemus biologisesta sekä sosiaalisesta sukupuolesta eivät vastaa toisiaan (Aarnipuu, 2008, s. 67). Biologinen sukupuoli tarkoittaa ihmisen syntymän jälkeen määriteltyä sukupuolta. Biologiset sukupuolet ovat nainen ja mies. Määritelmä sukupuolesta tehdään sisäisten ja ulkoisten sukupuolielinten sekä sukupuolihormonien perusteella. Sosiaalisella sukupuolella viitataan siihen, miten yhteiskunnassa määritellään minkälainen naisen ja minkälainen miehen pitäisi olla. (Healey, 2014, s.1–2.) Sukpuolivähemmistöihin kuuluvat muun muassa trans-, inter- ja muunsukupuoliset sekä sukupuolettomat ihmiset. Transsukupuolinen henkilö ei koe omakseen sukupuolta, johon hänet on syntymässään määritelty (Aarnipuu, 2008, s. 72). Intersukupuolisuus taas tarkoittaa sitä, että henkilöllä on sekä nais- että

miestyypillisiä ominaisuuksia kehossaan. Yleensä asia havaitaan heti lapsen syntymän jälkeen esimerkiksi siitä, että hänen sukuelimensä ei vastaa tyyppillistä penistä tai vaginaa. (Aarnipuu, 2008, s. 68.)

Muunsukupuolinen henkilö ei koe olevansa sitä sukupuolta, joka hänelle on syntymässä määritelty, mutta hän ei koe myöskään olevansa vastakkaista sukupuolta. Muunsukupuolisuuden määritelmä on siis laaja ja yksilöstä riippuvainen, joka tarkoittaa sitä, että henkilö saattaa asettua jonnekin miehen ja naisen välillä tai kokonaan sukupuolijaottelun ulkopuolelle. On myös mahdollista, että henkilö ei määrittele itselleen sukupuolta ollenkaan. (Terveyskirjasto, 2021.) Silloin henkilö saattaa määritellä itsensä sukupuolettomaksi, joka voi tarkoittaa joko sitä, että henkilöllä ei ole sukupuoli-identiteettiä tai sitten juuri sukupuolettomuus kuvaa hänen sukupuoli-identiteettiään (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, 2021-a).

Ihminen voi olla sukupuoli-identiteetiltään joko binäärinen tai ei-binäärinen. Binäärinen sukupuoli jaotellaan kahteen kategoriaan eli miehet ja naiset, mutta intersukupuolisuus osoittaa, että tämä jaottelu on liian yksinkertainen, koska intersukupuoli on myös binäärinen sukupuoli. Myös transnaiset ja -miehet kuuluvat binääriseen sukupuoleen. Transihmiset, jotka eivät identifioi itseään naiseksi eikä mieheksi ovat ei-binäärisiä. Termi ei-binäärinen toimii myös yläkäsitteenä monelle muulle sukupuoli-identiteetille, jotka eivät ole binääristä sukupuolta. (Vincent, 2018, s. 20.)

2.2 Seta, SMOK ja Kuurojen Liitto

Seta on ihmisoikeusjärjestö, joka on perustettu vuonna 1974. Se keskittyy ihmisoikeuksiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta ja sen tavoitteena onkin saada aikaan yhteiskunnallista muutosta, jotta kaikkien ihmisoikeudet toteutuisivat riippumatta henkilön seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä ja sen ilmaisusta. Yhdenvertaisuus on järjestölle tärkeä teema, sillä sateenkaariyhteisöön kuuluu muun muassa ihmisiä, jotka puhuvat monia eri kieliä ja tulevat erilaisista kulttuureista. (Seta, i.a.-b.)

Seta on valtakunnallinen kattojärjestö ja sillä on jäsenjärjestöjä Suomessa 27. Ihmisoikeustyön lisäksi Seta tekee nuorisotyötä sekä järjestää koulutuksia. Lisäksi se tukee jäsenjärjestöjään. Kansainvälisellä tasolla Seta tekee yhteistyötä Euroopan alueella, ja se kuuluu ILGA-Europeen, joka on kattojärjestö seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen hyvinvointia ja ihmisoikeuksia ajaville järjestöille. (Seta, i.a.-b.)

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus eli SMOK on Setan alaisuudessa toimiva palvelu, joka tarjoaa maksutonta ammatillista keskusteluapua ja vertais-tukea kaikille, joita sukupuolen moninaisuus koskettaa sekä asiantuntijuutta siihen liittyvissä asioissa. Osaamiskeskus on ollut toiminnassa jo vuodesta 1994, jolloin se tunnettiin vielä nimellä Transtukipiste. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus, i.a.-b.)

Kuurojen Liitto on viittomakielisille kuuroille tarkoitettu kattojärjestö, joka valvoo kuurojen etuja, tuottaa palveluita sekä tekee asiantuntijatyötä. Liiton tarkoituksena on valvoa ja edistää kuurojen yhdenvertaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Lisäksi sillä on 37 jäsenyhdistystä. (Kuurojen Liitto, i.a.-b) Liitto on perustettu vuonna 1905 (Salmi & Laakso, 2005, s. 83).

Mielestämme Seta, SMOK ja Kuurojen Liitto sopivat opinnäytetyömme työelämäkumppaneiksi, koska kaikki niistä ajavat aihepiiriimme kuuluvien ihmisryhmien ihmisoikeuksia: Setalla ja SMOKilla on asiantuntijuutta liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, kun taas Kuurojen Liitolla on tietoa viittomakielisistä kuuroista sekä viittomakielestä. Kuurojen Liiton kielineuvonnan kautta saimme apua viittoma- ja käännösratkaisuihin sekä näkökulmaa siihen, mikä olisi juuri kuuroille saavutettavin paikka käännöksille. Setalta ehdotettiin, että käännökset lisättäisiin alkuperäiseen sateenkaarisanastoon Setan ja SMOKin sivuille sekä niille tehtäisiin vielä erikseen oma alasivu molemmille verkkosivuille. Kuurojen Liiton kielineuvojan mielestä tämä oli toimiva tapa lisätä käännökset verkkoon.

2.3 Viittomakielet ja viittomakieliset Suomessa

Suomalaista viittomakieltä on käytetty kuurojen yhteisössä jo 1800-luvun puoliväliltä lähtien. Sen kantaisänä pidetään suomalaista kuuroa Carl Oscar Malmia, sillä hänen aloittamansa opetustyön myötä viittomakieli alkoi levitä suomalaisten kuurojen keskuudessa. Suomalainen viittomakieli on sukua ruotsalaiselle viittomakielelle, ja sen syntyaikoina viittomisto olikin täysin yhtäläinen ruotsalaisen viittomakielen kanssa. Vuosien saatossa yhtenevä viittomisto on prosentuaalisesti pienentynyt ja suomalainen viittomakieli kehittynyt omaksi kielekseen. (Jantunen, 2003, s. 22–23.) Myös toinen Suomessa käytettävä viittomakieli, suomenruotsalainen viittomakieli, on johdettu ruotsalaisesta viittomakielestä (Kotus, i.a.).

Suomalaisessa viittomakielessä viittoma koostuu viidestä rakenteellisesta osa-alueesta: käsimuodosta, paikasta, liikkeestä, orientaatiosta sekä ei-manuaalisista elementeistä. Käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoa viittomassa. Nämä voidaan edelleen jakaa alaryhmiin esimerkiksi sen mukaan, kuinka yleisesti ne esiintyvät. Paikalla tarkoitetaan aluetta, jossa viittoma suoritetaan. Se sijaitsee joko viittojan keholla tai hänen edessään sijaitsevassa, niin kutsutussa viittomatilassa. Liike tarkoittaa käsien liikettä viittomassa. Liike voi olla esimerkiksi vaihto viittomatilan yhdestä paikasta toiseen tai käsimuodon muuttaminen. Orientaatiolla tarkoitetaan suuntaa, johon viittojan sormet ja/tai kämmen osoittavat. Ei-manuaalisilla elementeillä on pieni rooli viittoman tuottamisessa, mutta sitäkin merkityksellisempi. Niillä tarkoitetaan kasvoilla, keholla ja päällä tuotettavia elementtejä. Niitä ovat muun muassa kulmakarvojen asento, huulio eli suun liike sekä ilmeet. (Malm & Östman, 2000, s. 22–25.) Yleensä viittoma sisältää näistä osista jokaista enemmän kuin yhden, mutta on myös mahdollista, että jokaista osa-alueita on vain yksi (Jantunen, 2003, s. 28).

Suomessa viittomakielisiä on arviolta 5500, joista noin 3000 on kuuroja (Kuurojen Liitto, i.a.-a). Viittomakieltä käyttävien oikeudet tunnustettiin ja lisättiin perustuslakiin vuonna 1995 (Kuurojen Liitto, 2010). Kuurot ovat osa viittomakielistä yhteisöä. Termillä *viittomakielinen* tarkoitetaan henkilöä, joka käyttää suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään. (Jokinen, 2000, s. 79–80.) Tämä yhteisö toimii sekä paikallisella että kansallisella tasolla

eri yhdistysten, liittojen ja seurojen voimin. Suomessa kenties tunnetuin liitto on Kuurojen Liitto ry. Kansainvälisellä tasolla yhteisö on mukana muun muassa Kuurojen pohjoismaisen neuvoston toiminnassa. (Jokinen, 2000, s. 87.)

2.4 Kielellinen saavutettavuus

Kielellinen saavutettavuus on erittäin tärkeää ja myös lain nojalla turvattava. Viittomakielisten kielellisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin vaikuttavat erityisesti kolme lakia: YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, yhdenvertaisuuslaki sekä viittomakielilaki. Viittomakielisten kielelliset oikeudet turvataan Suomen perustuslaissa (L 731/1999 17. §). Vuodesta 1995 lähtien suomalainen viittomakieli on tunnustettu perustuslaissa, mutta vasta vuonna 2015 viittomakielilain myötä molemmat Suomessa käytettävät viittomakielet on huomioitu ja niitä käyttävien kielelliset oikeudet turvattu. (Kuurojen Liitto, i.a. -c)

Viittomakielilain tarkoituksena on edistää viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia. Laissa veloitetaan viranomaisia edistämään viittomakieltä käyttävän mahdollisuutta oman kielen käyttämiseen sekä tiedonsaantia omalla äidinkielellään. (L 359/2015 2. §, 3. §.) Viittomakielilaki myös sisältää ne lait, joissa säädetään velvollisuudesta järjestää tulkkaus hallinnollisissa asioimistilanteissa, kuten perusopetuslain (L 628/1998), jonka mukaan lapsella on oikeus saada opetusta omalla kielellään. YK:n yleissopimuksen tarkoituksena on taata kaikille vammaisille henkilöille yhdenvertaiset ihmisoikeudet ja perusvapaudet (L 27/2016 1. §). Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena taas on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää. Lakia sovelletaan niin julkisessa kuin yksityisessäkin toiminnassa. (L 1325/2014 1. §, 2. §.)

Myös laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edistää osaltaan kielellisiä oikeuksia. Lain tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta ja sisällön saavutettavuutta. Lain mukaan palveluntarjoajan on taattava digitaalisten palvelujensa sisällön saavutettavuus. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikesta video-materiaalista tulee löytyä tekstitys. (L 306/2019, 1. §, 7. §.)

3 MENETELMÄT JA TUTKIMUKSELLINEN OSUUS

3.1 Käännösteoriat

Teimme opinnäytetyön käännöstyönä, jossa käännsimme Setan ja SMOKin sanastojen käsitteitä sekä niiden määritelmiä. Työ ei ole pelkästään sanastotyötä, koska teimme käännöksen sekä sanan käsitteelle että sanan määritelmälle. Käännsimme esimerkiksi sanastosta sanan *lesbo* ja sen alla olevan määritelmän, jossa kerrotaan, mitä käsite tarkoittaa.

Käännösten tekemiseen tutkimme erilaisia teorioita eli tapoja, miten käännös luodaan. Näitä käännöksiä tehdessämme käytimme skoposteoriaa, joka toimii perustana käännöksillemme. Skoposteorian lähtökohtana on, että käännös tehdään lopullisen käännöksen tarkoituksen mukaan eikä sen mukaan mitä lähtötekstin eli alkuperäisen tekstin tarkoitus oli. Skoposteorialla ei pyritä ekvivalenssiin eli siihen, että alkuperäinen lähtöteksti sekä lopullinen käännös olisivat samanlaisia, koska käännöksen tarve ja kohderyhmä eivät yleensä ole samat kuin lähtötekstillä. (Vehmas-Lehto, 2008, s. 19–20.)

Käännöksissä otimme myös huomioon käännösstrategiat, kuten kotouttavan strategian ja pragmaattiset adaptaatiot. Kotouttavassa strategiassa käännös tehdään kohdekielen ja –ryhmän mukaisesti. Käännöksessä huomioidaan tarkasti kohderyhmän kulttuuri sekä kieli. Strategiassa pyritään tekemään mahdollisimman idiomaattisia eli kohdekielen mukaisia käännösratkaisuja. Valmiista tuloksesta tulee tämän strategian avulla mahdollisimman kohdekielinen, jolloin käännöksestä ei pitäisi huomata, että se on käännetty jostain toisesta kielestä eikä se tunnu vieraalta tekstiä lukiessa. (Hytönen, 2006, s. 74.) Pragmaattisilla adaptaatioilla pyritään samaan lopputulokseen kuin kotouttavassa strategiassa eli mahdollisimman kohdekieliseen tulokseen. Jos lähtötekstissä on jokin osio, joka ei toimi suoraan käännettynä kohdekielessä, sen voi muokata pragmaattisia adaptaatioita käyttäen käännöksessä. Näitä adaptaatioita ovat tiedon lisääminen, jos asiaa pitää selittää enemmän tai poistaminen jos tieto on epäoleellista käännöksen kannalta. Myös tekstin uudestaan järjestäminen kohdekielen mukaiseksi

sekä tiedon korvaaminen kieleen ja kulttuuriin sopivaksi ovat pragmaattisen adaptaatioon kuuluvia strategioita. (Hytönen, 2006, s. 78—79.)

3.2 Laadullinen kysely

Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämästä peräisin olevaa kehittämistoimintaa, joka vaatii pohjaiseen tutkimukseen (Vilkkä 2021, luku Toiminnallinen opinnäytetyö). Lähteessä puhutaan toiminnallisesta opinnäytetyöstä, joka tarkoittaa samaa asiaa kuin kehittämispainotteinen opinnäytetyö. Vaikka kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää tuote, tarvitaan myös tutkimuksellinen osuus, jolla voidaan testata esimerkiksi tuotteen toimivuutta ja luotettavuutta. Teimme kyselyn opinnäytetyötämme varten, jolla selvitettiin tuotteen eli viittomakielisten käännösten oikeellisuutta. Se tarkoittaa sitä, että käännökset ovat viittomakielen mukaisia sekä ymmärrettäviä eikä niissä ole suomen kielen vaikutusta näkyvissä.

Kysely- ja haastattelututkimus eroavat toisistaan siten, että kyselytutkimuksessa kysymykset esitetään vastaajalle kyselylomakkeen muodossa, kun taas haastattelututkimuksessa kysymykset kysytään suoraan haastateltavalta henkilöltä joko puhelimitse tai kasvotusten (Vehkalahti, 2014, s. 11). Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kyselyn sen takia, jotta voisimme saada mahdollisimman laajasti vastauksia kohderyhmältä. Tiedostimme alusta asti sen, että kohderyhmä on suhteellisen pieni, jonka takia vastaukset eivät olisi todennäköisesti yleistettäviä. Toisaalta haastatteluun olisi saattanut olla vielä vaikeampaa löytää vastaajia, sillä seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti ovat jokaisen henkilökohmainen asia, josta kaikki eivät halua tai ole valmiita kertomaan. Kysely mahdollisti sen, että vastaaja sai vastata omassa rauhassa kysymyksiin.

Kyselytutkimukset ovat yleisesti määrällisiä tutkimuksia, sillä vastauksissa keskitytään numeroihin ja lukuihin (Vehkalahti, 2014, s. 13). Kuten aikaisemmin mainittiin, kyselyn tulokset tulevat tuskin olemaan yleistettäviä, koska kohderyhmämme on melko pieni. Saman kyselyn numeeriset ja sanalliset vastaukset on mahdollista esittää joka tapauksessa määrällisillä menetelmillä (Vehkalahti,

2014, s. 13). Voimme siis selvittää käännostemme oikeellisuutta vastausten perusteella esimerkiksi vertailemalla sitä, kuinka moni on samaa mieltä tietystä käännöksestä.

Sateenkaarisanaston käsitteiden viittomat saattavat herättää erilaisia mielipiteitä vastaajien välillä, koska jotkin viittomat saattavat olla jollekulle loukkaavia, kun taas joku muu pitää samaa viittomaa neutraalina. Esimerkki sellaisesta viittomasta on TRANSSUKUPUOLINEN-viittoma. Jos viittoman tekee rintakehän keskellä kääntämällä rannetta kaksi sormeaa pystyssä, jollekin viittoma kuvaa binäärisyyttä eli sitä, että sukupuolia olisi vain kaksi. Jonkun toisen mielestä taas viittoma voi olla neutraali ja hänen mielestään sitä on sopiva käyttää.

Kyselyä laatiessa on tärkeä tietää, mitä kysymme ja miksi, mitkä ovat kyselyn tavoitteet ja kelle kysely on tarkoitettu. (Tiina Saarijärvi-Kivelä, lehtori, henkilökohtainen tiedonanto 8.2.2022). Meille oli selkeää, millainen kyselyn kohderyhmä oli sekä se, että kyselyn tavoitteena oli selvittää kohderyhmän mielipiteet käännoksistä. Kysymykset olivat tarkoituksella hyvin yksinkertaiset: mikä käännoksissä on hyvää ja toimivaa ja mitä käännoksissä pitäisi muuttaa ja kehittää. Halusimme juuri näihin kysymyksiin vastaukset, koska niiden avulla hioimme käännosten lopullisia versioita.

Kyselyn toteuttamistapaa oli tärkeä miettiä, jotta se olisi kohderyhmällemme saavutettava. Se tarkoittaa sitä, että emme voineet tehdä perinteistä kirjallista verkkokyselyä, koska kohderyhmämme on viittomakieliset kuurot, joiden äidinkieli on suomalainen viittomakieli.

Opinnäytetyömme lehtorihjaaja ehdotti, että voisimme luoda suljetun Facebook-ryhmän, jossa kysely toteutettaisiin. Se mahdollisti sen, että pystyimme lisäämään kysymykset ja käännökset videomuodossa kohderyhmällemme, ja he saivat kommentoida käännoksiä joko kuvaamalla itsestään viitotun videon tai kirjoittamalla kommenttikenttään. Tekemällä viitotut versiot saatekirjeestä ja ohjeesta sekä antamalla vastaajille mahdollisuuden vastata videomuodossa saimme kyselystä saavutettavamman kohderyhmällemme.

Loimme kyselyä varten suljetun Facebook-ryhmän Sateenkaarisanaston käännökset, josta laitoimme videomuotoisen saatekirjeen kuurojen suosimaan Facebook-ryhmään Meidän kaunis, rakas viittomakielemme ja kulttuurimme! Viitoimme saatekirjeen videolle, mutta opinnäytetyössä se on liitteenä tekstimuodossa (Liite 1. Saatekirje). Luomamme Facebook-ryhmän avulla tavoitimme kohderyhmämme, ja saimme kyselyyn niukasti vastauksia.

Luomassamme Facebook-ryhmässä oli 31 käännösvideota sekä saatekirje ja ohjeet kyselyyn vastaamiseen. Saatekirjeessä esittelimme itsemme sekä opinnäytetyömme aiheen. Kerroimme myös kyselyn tavoitteen, eli selvittää natiiveilta kielenkäyttäjiltä käännösten oikeellisuutta, joka tarkoittaa sitä, että käännökset olisivat viittomakiellemukaisia ja selkeitä. Saatekirjeessä kerrottiin myös, että kyselystä kiinnostuneet voivat liittyä suljettuun Facebook-ryhmään Sateenkaarisanaston käännökset ja ryhmästä löytyy tarkemmat ohjeet kyselyyn vastaamiseen.

Ohjevideolla kerroimme, että videoita on 31 ja niiden pituus on noin yksi minuutti. Kyselyyn vastaaja voi kommentoida videoita siinä järjestyksessä, missä haluaa eikä jokaista videota tarvitse kommentoida samalla kertaa, vaan videoihin voi palata myöhemmin. Ohjeena oli kommentoida, mikä käännöksissä on toimivaa ja hyvää, ja mitä voisi vielä kehittää. Vastaaja voi joko kirjoittaa kommenttinsa tai kuvata itsestään videon viittomakielellä. Mainitsimme ohjeistuksessa myös sen, että vastaajien nimet eivät näy ryhmän ulkopuolisille jäsenille eikä niitä mainita opinnäytetyössämme. Kerroimme myös, että Facebook-ryhmä poistetaan, kun opinnäytetyömme on valmis. Alun perin ohjeissa sanottiin vastausajan kestävän noin kolme viikkoa, mutta pidensimme myöhemmin vastausaikaa neljään viikkoon, jotta olisimme saaneet lisää vastauksia kyselyyn. Myös ohjevideo oli kuvattu viittomakielellä, ja siitä löytyy tekstiversio liitteistä (Liite 2. Kyselyn ohjeet).

4 TARKOITUS, TAVOITTEET JA AIKAISEMMAT OPINNÄYTETYÖT

4.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoitus oli tuottaa viittomakieliset käännökset Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen käsitteistä ja niiden määritelmistä. Tarkoituksenamme oli kääntää yleisimpiä käsitteitä ja määritelmiä muuten laajoista sanastoista. Ensimmäiseksi pohdimme ryhmämme kanssa, mitä käsitteitä ja kuinka monta niitä olisi hyvä kääntää. Saimme Setalta listan määritelmistä, joista he halusivat käännökset. Näistä määritelmistä valitsimme ne, joista teimme käännökset ja jotka päätyivät kyselyyn.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman laadukkaat ja viittomakieliset käännökset määritelmistä. Tavoitteenamme oli myös lisätä käännösviideot Setan ja SMOKin verkkosivuille, jotta käännökset olisivat saavutettavat kohderyhmällemme, eli viittomakielisille kuuroille, jotka kuuluvat seksuaali- ja/tai sukupuoli-vähemmistöön. Tavoitteena oli, että kohderyhmä saisi tietoa omalla äidinkiellään. Käännöksistä hyötyvät myös edellä mainittujen vähemmistöjen läheiset, jotka haluavat oppia henkilön seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä. Työelämän näkökulmasta tekemiämme käännöksiä voi hyödyntää esimerkiksi viittomakielen tulkit, kun he valmistautuvat kyseisen aihepiiriin liittyvään toimeksiantoon. Myös tulkkiopiskelijat voivat hyödyntää näitä käännöksiä opiskeluidensa aikana opetellessaan aihepiirin viittomia tai kääntämällä lisää sateenkaarisanastoa joko omaan opinnäytetyöhönsä tai muihin projekteihin.

4.2 Aikaisemmat opinnäytetyöt aiheesta

Setan verkkosivuilla olevasta materiaaleista on aikaisemmin tehty kaksi Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tehtyä opinnäytetyötä, joissa on käännetty esittelytekstiä ja sanastoa viittomakielelle. Ensimmäisessä opinnäytetyössä, Es-

meray Kuitusen *Seta ry:n verkossa olevien esittelytekstien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle* (2012), käännettiin Setan verkkosivuilla olevat esittelytekstit viittomakielelle (Kuitunen, 2012).

Toinen opinnäytetyö, Emmi Christensenin *Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvää viittomistoa* (2013), on hieman lähempänä omaa aihettamme, koska siinä on tehty sanastotyö Setan sateenkaarisanastosta (Christensen, 2013). Tässä opinnäytetyössä on tehty sanastotyötä eli käännetty pelkästään käsitteet/sanat eikä käsitteiden määritelmiä, jonka me teimme opinnäytetyössämme. Emme kuitenkaan tehneet käännöksiä koko sanastosta, vaan käänsimme osan käsitteistä. Käsitteet valitsimme yhdessä Setan ja SMOKin kanssa. Kyseisessä opinnäytetyössä tavoitteena oli selvittää, millaista viittomistoa eli viittomasanastoa viittomakieliset kuurot, jotka kuuluvat seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön, käyttävät. Kerätyn aineiston pohjalta tarkoituksena oli koota Setan verkkosivuille käsitelista suomalaisella viittomakielellä. (Christensen, 2013, s. 7.)

Vaikka opinnäytetyössämme on samoja piirteitä kuin edellä mainitussa opinnäytetyössä, työmme eroaa siitä siten, että emme kääntäneet pelkästään käsitteitä vaan myös niiden määritelmiä. Toisin sanoen teimme käännöstyötä. Lisäksi Christensenin opinnäytetyö on tehty vuonna 2013, jonka jälkeen Setan sateenkaarisanastoon on tullut lisää käsitteitä. Sen takia opinnäytetyömme aihe on edelleen ajankohtainen.

Opinnäytetyömme aiheesta ei ole aikaisemmin tehty varsinaisesti mitään tutkimusta, mutta käytimme tietopohjana lähdekirjallisuutta liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, kuurojen yhteisöön ja viittomakieleen sekä kääntämisen teoriaan. Lisäksi laadullisen kyselyn avulla lisäsimme tietopohjaan viittomakielisten kuurojen sateenkaari-ihmisten mielipiteitä käsitteistä ja niiden määritelmästä. Tällä tavalla pääsimme kohti tavoitettamme eli laadukkaita ja viittomakielisiä käännöksiä.

Opinnäytetyömme keskeisin kehittämistarve oli kehittää Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen määritelmistä viittomakieliset käännökset, jotka ovat saavu-

tettavassa muodossa kohderyhmällemme. Setan ja SMOKin verkkosivujen lisäksi videot lisätään myös SignWikiin eli viittomakieliseen sanakirjaan, jotta kohderyhmämme olisi vielä helpompi löytää käännökset. Kuurojen Liitto hyödyntää käännöksiä myös keväällä 2023 järjestettävässä työpajassa.

5 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS

5.1 Setan ja SMOKin sateenkaarisanastojen käännökset

Lopulliset julkaistut käännökset ovat termeistä: aseksuaalisuus, binääri ja ei-binääri, biseksuaalisuus, cis, hetero, homo, homo- ja bifobia, kaappi, kolmas sukupuoli, lesbo, lhbtq tai hlbtq, muunsukupuolisuus, panseksuaalisuus, pride, queer, sateenkaareva, seksuaalinen suuntautuminen, seksuaalivähemmistöt, sosiaalinen transitio, sukupuolen korjaus, sukupuolen moninaisuus, sukupuolidysforia, transfobia, transsukupuolisuus sekä transvestiitti. Viitotuista käännöksistä tehtiin glossit muistin tueksi (Liite 4. Käännösten lopulliset versiot). Glossit tarkoittavat, että käännöksestä kirjoitetaan ylös puhutun kielen sanat kuvaamaan viittomia siinä järjestyksessä kuin ne on tarkoitus viittoja (Kuurojen Liitto 2015, s. 6).

Alkuperäiset 31 käsitettä rajattiin Setan ja SMOKin alkuperäisestä sanastosta. Saimme työmme tilaajilta heidän itse sanastosta rajaamansa ehdotuksen, josta itse vielä karsimme käsitteitä pois, koska niitä oli listassa vielä hyvin laajasti. Teimme itse rajausta sen perusteella, mitkä käsitteistä on mielestämme yleisimmässä käytössä. Rajasimme sanastosta heti pois perheiden ja suhteiden moninaisuuteen liittyvät käsitteet ja keskityimme seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviin asioihin. Rajaus tehtiin myös sen perusteella, että se sopisi opinnäytetyömme työmäärään ja pystyisimme tuottamaan laadukkaat käännökset ilman liiallista kiirettä. Alun perin valitsemastamme käännöksistä julkaistiin lopulta 25 viittomakielelle käännettyä videota Setan ja SMOKin verkkosivuilla sekä Setan

YouTube-kanavalla. Kuurojen Liitolta pyydettiin myös, että voisimme lähettää videot SignWikille eli Kuurojen Liiton ylläpitämän suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen verkkosanakirjaan (SignWiki, 2021). Videoissa on viittojana natiivi, jonka kanssa yhteistyössä teimme lopulliset käännökset.

Videot löytyvät Setan sivuilta alkuperäisestä sateenkaarisanastosta, johon videot on upotettu YouTube-linkkien avulla termien ja määritelmien alle. Heidän sivuilleen on lisäksi lisätty alisivu nimeltään ”Sateenkaarisanastoa suomalaisella viittomakielellä”, josta löytyy pelkästään nämä viitotut videot eikä muita käsitteitä. Videot löytyvät myös YouTube-kanavalta nimeltä SetaFinland. Nämä samat videot ovat SMOKin sivuilla otsikon ”Sukupuoli- ja sateenkaarisanastoa suomalaisella viittomakielellä” alla. Sekä Setan että SMOKin alkuperäisten sanastojen sivuilla on suora linkki viittomakieliseen sanastoon.

Setan ja SMOKin viittomakielisten sanastojen sivujen yläosassa on ensin esittelyteksti ennen käännösvideoita. Tämä sama esittelyteksti löytyy myös YouTubeista jokaisen käännösvideon kuvauksesta. Esittelytekstissä lukee:

Tämä sateenkaarisanasto suomalaisella viittomakielellä on tehty opinnäytetyönä Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Viittoa ja käännöksen yhteistyö: Laura Mecklin
Käännöksen tekijät: Tulkkiopiskelijat Silja Jumpponen, Taika Kivikari ja Mika Saarinen
Julkaisuvuosi 2023

Esittelyssä halusimme tuoda esille, että olemme tehneet käännöksiä yhteistyössä natiivin kielenkäyttäjän kanssa sekä sen, että olemme tulkkiopiskelijoita.

Käännöksiä tullaan käyttämään Kuurojen liiton järjestämässä työpajassa keväällä 2023. Seta tiedottaa käännösten julkaisuista heidän jäsenjärjestöilleen sekä omassa uutiskirjeessään. SMOK tiedottaa videoista heidän kaikissa sosiaalisen median kanavissaan tämän kevään aikana.

5.2 Käännösten arviointi

Käytimme kehittämispainotteisessa opinnäytetyössämme menetelmänä laadullista kyselyä. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, millaiset tekemämme käännökset ovat laadultaan ja mitä niissä pitäisi vielä kääntämiskäytäntöjen näkökulmasta kehittää. Tavoitteena oli saada mahdollisimman laajasti vastauksia kyselyyn, mutta olimme varautuneet siihen, ettei suhteellisen pieneltä kohderyhmältä niitä välttämättä tule.

Keräsimme ensimmäisistä käännösversioista palautetta kyselyn muodossa suljetussa Facebook-ryhmässä. Kyselyssä oli yhteensä 31 käännösvideota, joihin saimme niukasti vastauksia, sillä saimme kommentteja neljään videoon. Esimerkiksi käännöksissä käyttämästämme viittomasta TRANSVESTISUUS saimme kommentin, että viittomassa on alatyylinen sävy, niin kutsuttu t-slurri, eli transsukupuolisen nimittely transuksi. Lisäksi käsitteen SUKUPUOLEN KORJAUS käytetyn viittoman MUUTTAA tilalle esitettiin toista viittomaa KORJATA. Ehdotus oli kuitenkin ristiriidassa Kuurojen Liiton kielineuvonnasta saamiemme ehdotusten kanssa, koska KORJATA-viittoma olisi suomenkielenmukainen, kun taas MUUTTAA-viittoma on visuaalisempi eli viittomakielisempi. Kommentti viittoman TRANS muuttamisesta kaksisormisesta muodosta koko kämmenen muotoon oli hyödyllinen ja antoi meille aihetta pohtia, sillä käyttämämme kaksisorminen muoto oli binäärinen, joka tarkoittaa sitä, että mies ja nainen olisivat ainoita olemassa olevia sukupuolia. Viittoman artikulaatiostakin kommentoitiin, mutta sen voimme jättää huomiotta, koska emme itse viito lopullisia versioita käännöksistä.

Kyselyn vastausten perusteella muokkasimme käännöksiä ja keskustelimme niistä vielä natiivin kielenkäyttäjän kanssa sekä Kuurojen Liiton kielineuvoja katosi videot läpi ja antoi meille palautetta niistä. Palautteen mukaan suurin osa käännöksistä oli ymmärrettäviä, ja natiivin ilmaisu oli selkeää. Kuitenkin kuudessa käännöksessä (sukupuolivähemmistöt, sukupuolinormatiivisuus, sukupuoli-identiteetti, sukupuoleton, sukupuolen ilmaisu ja intersukupuolisuus) oli haastavaa ymmärtää käännös kokonaisuudessaan ja sukupuolinormatiivisuuden

viittoma oli väärä. Palaute käännöksistä natiiveilta kielenkäyttäjiltä oli todella tärkeää, jotta lopullisista käännöksistä saatiin mahdollisimman tulokielen, eli suomalaisen viittomakielenmukaiset.

5.3 Mahdolliset riskit

Opinnäytetyöhömmme liittyi alusta asti muutama erilainen riski liittyen kyselyn vastausmääriin, natiivin kielenkäyttäjän löytämiseen sekä käännösten oikeellisuuteen. Tiedostimme, että kyselymme saattaa saada niukasti vastauksia, koska kohderyhmämme on suhteellisen pieni.

Olimme osanneet olettaa oikein, sillä vastauksia kyselyyn tuli hyvin vähän. Osa vastauksista oli hyödyllisiä, sillä muutimme TRANSVESTIIVISUUS JA TRANS -viittomat toisenlaisiksi vastausten pohjalta, kuten alaluvussa 5.2 kerrotaan. Saimme myös yhden viittomaehdotuksen, joka erosi Kuurojen Liiton kielineuvojien mielipiteestä, joten pidimme viittoman samana kuin aikaisemminkin. Kyseinen viittoma liittyi SUKUPUOLEN KORJAUS –käsitteeseen, jossa MUUTTAA tilalle ehdotettiin KORJATA-viittomaa.

Pohdimme myös, onko meidän haastavaa löytää natiivi kielenkäyttäjä viittomaan käännöksiä videoille, sillä emme voi tarjota työstä palkkaa, jonka takia henkilöllä pitää olla sisäistä motivaatiota sitoutua käännösten viittomiseen. Löysimme kuitenkin Kuurojen Liiton kautta natiivin kielenkäyttäjän viittomaan lopulliset käännökset, jolloin pystyimme jakamaan videot Setalle ja SMOKille.

Pidimme alusta asti mielessämme käännösten oikeellisuuden, jotta lopullisista käännöksistä tulisi mahdollisimman tulokielen mukaiset. Koska suomalainen viittomakieli ei ole meidän kenenkään äidinkielemme, tarvitsimme natiivin kielenkäyttäjän viittomaan käännökset. Myös natiivien kielenkäyttäjien palaute käännöksistä, oli ensisijaisen tärkeää, jotta käännökset palvelisivat kohderyhmäämme. Selvitimme natiivien mielipiteitä käännöksistä kyselyn avulla sekä Kuurojen Liiton kielineuvojilta ja viittojaltamme.

5.4 Työskentelytavat ja tavoitteet

Teimme opinnäytetyötä alusta asti ryhmänä. Opinnäytetyön ideavaiheessa pohdimme ja rajasimme aihetta yhdessä, jonka jälkeen oli enemmän itsenäistä työskentelyä teoriapohjan lähteiden etsinnän ja lukemisen parissa. Kirjasimme lähteet ylös yhteiselle Word-tiedostolle. Sen jälkeen työskentelimme paljon ryhmänä esimerkiksi opinnäytetyön suunnitelman ja käsikirjoituksen aikana. Pohdimme myös kyselyn tekoa yhdessä sekä hyödynsimme siinä lehtorihjaajamme asiantuntijuutta.

Viestintä Setan ja SMOKin työelämäohjaajiin sekä Kuurojen Liiton yhteyshenkilöömme oli ryhmässämme yhden opiskelijan vastuulla, jotta viestintä olisi ollut mahdollisimman selkeää. Pohdimme kuitenkin yhdessä, mitä halusimme kysyä ja mistä meidän piti tiedottaa muita osapuolia.

Setalta ja SMOKilta saadun Sateenkaarisanaston kääntämisessä työskentelimme aluksi itsenäisesti, sillä jaoimme jokaiselle oman vastuualueen käännettävistä käsitteistä ja määritelmistä. Sen jälkeen pohdimme taas yhdessä haastavia kohtia sekä saimme tukea ja viittomakielistä näkökulmaa käännöksiin Kuurojen Liiton kielineuvojilta.

Ryhmässä työskentelyn lisäksi teimme siis yhteistyötä Setan, SMOKin ja Kuurojen Liiton kanssa. Heidän asiantuntijuutensa avulla pystyimme kehittämään opinnäytetyömme tuotetta eteenpäin: Kuurojen Liitto arvio käännöksiämme ja Seta sekä SMOK julkaisevat ja mainostavat valmiita käännöksiä, jotta ne tavoittaisivat kohderyhmän.

Ajatuksenamme alusta asti oli se, että lopulliset versiot käännöksistä viittoisi natiivi kielenkäyttäjä eli henkilö, jonka äidinkieli on suomalainen viittomakieli, jotta lopputuloksesta tulisi mahdollisimman uskollinen viittomakieliselle kulttuurille. Etsimämme henkilö löytyi Kuurojen Liiton kautta. Perustimme WhatsApp-ryhmän, jossa keskustelimme natiivin kielenkäyttäjän kanssa käännösten kuvauksista. Kuvauspäivänä keskustelimme vielä natiivin kanssa muutamista viittomavalin-

noista sekä käännösratkaisuista. Kuvasimme videot Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun-kampuksen tulkkausstudioissa koulun laitteistolla. Kun Kuurojen Liiton kielineuvoja oli arvioinut käännökset, ne lisättiin Setan ja SMOKin sivuille.

6 KÄÄNNÖSRATKAISUT

6.1 Käännösten ensimmäiset versiot

Hyödynsimme käännöksiä (Liite 3. Käännösten ensimmäiset versiot) tehdesämme skoposteoriaa, kotouttavaa strategiaa sekä pragmaattisia adaptaatioita. Halusimme käännöksistä mahdollisimman kohdekieliset eli viittomakieliset, joten näiden avulla pyrimme pääsemään eroon suomenkielisyydestä käännöksissä. Käyttämällä näitä tiettyjä teorioita pystyimme myös tekemään käännöksistä yhtenäiset keskenään, vaikka työstimme aluksi käännöksiä itsenäisesti. Yhtenäisyyttä lisäsi myös se, että kun olimme saaneet alustavat käännökset valmiiksi, työstimme niitä vielä ryhmänä sekä kysyimme natiiveilta kielenkäyttäjiltä apua käännösratkaisuihin.

Viittomakielisyyttä lisäsimme esimerkiksi lisäämällä poijutuksia käännöksiin. Poijutuksilla pystyy esimerkiksi ei-dominoivan käden sormiin listaamaan asioita, joihin pystyy myöhemmin palaamaan pelkällä osoituksella. Tämä on nimeltään listapoiju. Sillä voidaan listata asioita tietynmittaisiksi listoiksi (Varsio, 2009, s. 11). Poijutus on sekä kotouttava strategia sekä pragmaattinen adaptaatio, koska käännökseen lisätään viittomakielisiä elementtejä. Esimerkiksi kohdassa transsukupuolisuus viittomakielinen käännös tehtiin näin:

Transsukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetti on useimmiten mies tai nainen, mutta se voi olla myös esimerkiksi muunsukupuolinen.

TRANS IHMINEN YLEENSÄ (poijutus) 1 MIES 2 NAINEN VOI MYÖS ESIM MUU SUKUPUOLI 3.

Listapoijutus tässä lauseessa selkeytti useamman kohdan listausta sekä toi käännökseen viittomakielisyyttä.

Listapoijutusta on käytetty myös virkkeessä:

Kirjainyhdistelmä viittaa sekä seksuaali- että sukupuolivähemmistöihin: lesbot, homot, bi-ihmiset, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit.

KIRJAIMET YHDESSÄ TARKOITTA A SEKSUAALI SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖ / OS. RYHMÄ 1 LESBO 2 HOMO 3 BI-IHMINENx 4 TRANS-IHMINENx 5 INTERSUKUPUOLI 6 QUEER.

Listapoijutusta on hyvä hyödyntää viittomakielisissä käännöksissä etenkin silloin, kun listataan monta eri asiaa. Se lisää visuaalisuutta, jonka avulla katsojan on helpompi ymmärtää pitkä listaus.

Poijutusten lisäksi lyhyempiä listauksia voi ilmaista myös tilankäytöllä. Se tarkoittaa sitä, että viittoja voi esimerkiksi nojata ensin hieman vasemmalla ja viittoa kyseisen viittoman sille puolelle, jonka jälkeen hän viittoo toisen viittoman nojamalla oikealle puolelle. Tilankäyttöä on hyödynnetty virkkeessä:

Sateenkaareva on adjektiivi, jolla voi määritellä monia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä asioita: sateenkaarevat nuoret, sateenkaarevat musiikkikappaleet.

SATEENKAAREVA ADJEKTIIVI SANA
OS. MONTA SEKSUAALI SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖ KUULUVA
ASIAx KUVATA
ESIMERKKI SATEENKAAREVA NUORET SATEENKAAREVA
LAULUx

Yllä mainitussa käännöksessä viittomien SATEENKAAREVA NUORET ja SATEENKAAREVA LAULUx kohdalla viittoja liikuttaa hieman kehoaan vasemmalla ja oikealla paikantamalla viittomat.

Myös retorinen kysymys on hyvin viittomakielinen ilmaisu, jota käytetään viittomakielellä suomen kieltä useammin. Se tuo ikään kuin rytmitystä viittomakieliseen virkkeeseen ja sillä tavalla lisää virkkeen ymmärrettävyyttä.

Juridisten sukupuolikategorioiden kohdalla kolmannella sukupuolella tarkoitetaan mahdollisuutta asettaa sukupuolimerkinnäksi jokin muu kuin mies tai nainen.

JURIDINEN SUKUPUOLI KOLMAS SUKUPUOLI LIITTYÄ
 KUINKA? SUKUPUOLI-MERKINTÄ MIES NAINEN MUU VOI MER-
 KITÄ

Edellä mainitussa virkkeessä retorinen kysymys syntyy viittomalla KUINKA. Suomenkielinen virke on melko haastava ymmärtää, koska siinä käytetään käsitettä juridiset sukupuolikategoriat. Lukija saattaa miettiä hetken, mitä sanalla oikein tarkoitetaan. Sen takia viittomakielisessä käännöksessä on hyvä käyttää retorista kysymystä, joka rytmittää käännöstä ja häivyttää sanat juridinen sukupuolikategoria, sillä viittomakielellä käsite saattaisi olla haastava ymmärtää suoraan käännettynä.

Sanajärjestyksen sekä lauseiden uudestaan järjestäminen tuo myös lisää viittomakielisyyttä ja lauseista saa selkeämpiä ja yhteneväisempiä. Esimerkkinä tästä on kohta seksuaalivähemmistöt, jossa lauseiden järjestystä muutetaan, jotta ensin kerrotaan tärkein asia ja lopuksi lisäys.

Ihmiset, joiden seksuaalinen suuntautuminen on jotain muuta kuin heterous, kuuluvat seksuaalivähemmistöihin. Seksuaalivähemmistöjä ovat mm. homot, lesbot ja bi- ja pan-ihmiset.

SEKSUAALISUUS VÄHEMMISTÖ. KAIKKI IHMINEN OMA SEKSUAALISUUS ESIMERKKI (poijutus) 1 HOMO, 2 LESBO, 3 BI, 4 PAN SEKSUAALI VÄHEMMISTÖ KUULUA.
 JOS OMA SEKSUAALISUUS HETERO SEKSUAALI VÄHEMMISTÖ EI KUULUA.

Toisena esimerkkinä lauseiden siirtämisestä eri kohtaan käännöksessä on kohdassa transsukupuolisuus.

Henkilö kokee sukupuoliristiriitaa syntymässä määriteltyä sukupuolta kohtaan. Transsukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetti on useimmiten mies tai nainen, mutta se voi olla myös esimerkiksi muunsukupuolinen. Transsukupuolisella ihmisellä voi olla tarve lääketieteelliselle sukupuolen korjaamiselle ja/tai sukupuolen juridiselle vahvistamiselle. Vastakohtana on cis.

OMA SYNTYMÄ SUKUPUOLI TUNTUA OMA EI. TRANS VASTAKOHTA CIS SUKUPUOLI.
 TRANS IHMINEN YLEENSÄ (poijutus) 1 MIES 2 NAINEN VOI MYÖS ESIM MUU SUKUPUOLI 3.
 HENKILÖ HALUTA VOI OMA SUKUPUOLI LÄÄKETIEDE MUUTTAA VOI MYÖS HALUTA OMA SUKUPUOLI JURIDINEN VAHVISTAA.

Paikka siirrettiin viittomakielisessä käännöksessä aikaisemmaksi, koska se linkittyi paremmin edelliseen lauseeseen eikä jäänyt irrallisen tuntuiseksi lauseeksi loppuun.

Lisäysten tekeminen sekä harvemmin käytettyjen termien selittäminen ovat myös osa viittomakieltä ja pragmaattisia adaptaatioita. Käännettävässä kohdassa homo- ja bifobia käytetään sanaa rakenteellinen syrjintä, jota avaamme hieman viittomakielisessä käännöksessä.

Se voi ilmetä myös rakenteellisena syrjintänä.

SYRJINTÄ VOI MYÖS RAKENTAA SYRJINTÄ OS. TARKOITTAJAA JOKU HE OMA MAHDOLLISUUS RAJATA.

Varsinkin kun viittoma ei ole yleisessä käytössä ja voi olla usealle ihmiselle käsitteenä vaikea, sitä on hyvä selittää auki.

Viittomakielisissä käännöksissä suomenkieliset haastavat termit voi myös kiertää selittämällä asian toisin sanoin. Esimerkiksi virkkeessä ”Kaappi on metafora avoimuuskysymyksille” on pitänyt miettiä toinen tapa ilmaista sana avoimuuskysymykset. Kyseisen sanan voi selittää toisella tavalla muun muassa näin: KAAPPI METAFORA HENKILÖ OMA SEKSUAALISUUS SUKUPUOLI MUU KERTOAJA EI. Käännösratkaisussa on selitetty siis konkreettisesti, mitä kaapissa oleminen tarkoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta.

Jos eteen tuli jokin vaikea suomenkielinen termi, se sormitettiin ensin kokonaan, jonka jälkeen käytettiin viittomaa. Tästä esimerkkinä termi ”dysforia”, joka tarkoittaa ristiriitaa. Ensimmäinen termi sormitettiin D-Y-S-F-O-R-I-A ja sen jälkeen viitottiin

käyttämällä viittomaa RISTIRIITA. Yhtenä esimerkkinä kysymyksen käyttämisestä on käännöksessä, jossa kysymys tulee ennen listapojua:

SUKUPUOLI MONINAISUUS SISÄLTÄÄ MITÄ? (1) SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ (2) SUKUPUOLI ENEMMISTÖ

Lauseessa sanotaan: "Sukupuolen moninaisuus sisältää sekä sukupuolivähemmistöt että -enemmistöt". Tässä käännösratkaisussa kysymyksellä selvennetään, että nämä ryhmät kuuluvat sukupuolen moninaisuuteen.

Listapoiju saatettiin myös jättää pois ja listaus toteutettiin muuttamalla pienesti viittoman paikkaa sekä liikuttamalla kehoa kevyesti sivulle jokaisen viittoman kohdalla:

Fobinen käyttäytyminen voi ilmetä mitätöintinä, vähättelynä, poissulkemisena, häirintänä tai syrjintänä.

PELKO KÄYTTÄYTYMINEN VOIDA MITÄTÖIDÄ VÄHÄTELLÄ POISSULKEA HÄIRITÄ TAI SYRJINTÄ ILMETÄ

Tässä käännöksenä ajatuksena oli, että listapojua ei välttämättä aina tarvitse asioiden listaamiseen. Listapojun todettiin tässä tapauksessa myös olevan tarpeeton.

6.2 Käännösten lopulliset versiot

Lopulliset versiot käännöksistä (Liite 4. Käännösten lopulliset versiot) viittoi natiivi kielenkäyttäjä, jolloin käännöksiin tuli luonnollisesti enemmän viittomakielen piirteitä, kuten osoituksia, poijutuksia ja visuaalisuuden hyödyntämistä. Osa käännöksistä oli tiiviimpiä kuin ensimmäiset käännösversiot, koska natiivi osasi irrottaa suomenkielisistä määritelmistä ja viittoa asian selkeämmin.

Käännöksissä näkyy viittomakielen visuaalisuus esimerkiksi Pride- ja sateenkaareva-määritelmissä. Lähteessä kerrotaan, että Pride-tapahtumia järjestetään monilla paikkakunnilla. Ensimmäisessä versiossa viitotaan MONTA KAUPUNKI

KUNTA PRIDE JÄRJESTÄÄ, jolloin käänös ei ole kovin visuaalinen. Lopullisessa käänöksessä osoitukset tuovat siihen visuaalisuutta: SUOMI TÄÄLLÄ JÄRJESTÄÄ ERI KAUPUNKI OS OS OS PRIDE. Natiivi hyödyntää siis edessään olevaa viittomatilaa osoittamalla eri puolille kaupunkien paikkoja ikään kuin hänen edessään olisi Suomen kartta.

Sateenkaareva-määritelmässä visuaalisuus ilmenee sillä tavalla, että natiivi on jättänyt pois ADJEKTIIVI-viittoman, ja sen sijaan kuvailee visuaalisesti, että sateenkaareva-käsitettä voi käyttää sanojen edessä: OS VOIDA ESIMERKKI SAATEENKAAREVA SANA SANA ”edessä” SANA. Visuaalisuuden avulla käänös on ymmärrettävämpi ja saavutettavampi kohderyhmämme näkökulmasta. Adjektiiviksi käsitteenä ei ole välttämättä kaikille kuuroille tuttu, sillä suomen kielen taito vaihtelee ryhmässä hyvin paljon, joten käänöksessä on hyvä selittää visuaalisuuden avulla, mistä on kyse.

Visuaalisuudella on saatu lisättyä myös loogisuutta muun muassa cis-käsitteen määritelmässä. Lähteessä lukee, että cismies on määritelty syntymässä pojaksi, kun taas cismainen on määritelty tytöksi. Ensimmäisessä käänösversiossa virke on käännetty näin: ”CIS-MIES SYNTYMÄ OMA SUKUPUOLI POIKA, CIS-NAI-NEN SYNTYMÄ OMA SUKUPUOLI TYTTÖ.” Natiivi viitto kyseisen kohdan niin, että hän kertoo ensin pojasta ja tytöstä, jotka ovat myöhemmin cis-mies ja -nainen: ”VAUVA POIKA JATKUA CIS MIES, VAUVA TYTTÖ JATKUA CIS NAI-NEN.” VAUVA-viittoman käyttö lisää vielä käänökseen ymmärrettävyyttä, koska käänöksestä välittyy se, että ensin synnyttään ja ollaan lapsia ja sen jälkeen tullaan aikuisiksi. Toisin sanoen käänös on kronologinen ja looginen.

Poijutusten ja osoitusten käytöstä hyvä esimerkki on Lhbtqi tai hlbtqi -määritelmä. Lopullisessa käänösversiossa natiivi viitto ”L-H-B-T-I-Q poiju 2 H-L-B-T-I-Q”. Natiivi siis osoittaa poijutusta hyödyntäen, että käsitteelle on kaksi eri kirjoitusasua. Ensimmäisessä käänöksessä asia on ilmaistu käyttämällä TAI-viittomaa, joka on suomenkielisempi tapa ilmaista asia. Osoituksia sen sijaan on hyödynnetty kohdassa ”OS KIRJAIMET OS KÄSITE TARKOITTAA SEKSUAALI

SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ” selittämään, mitä lyhennys Lhbtq tarkoittaa. Ensimmäisessä käännösversiossa osoituksia ei ole käytetty, jolloin käännöksessä on havaittavissa suomen kielen vaikutus.

Ensimmäisissä käännösversioissa käytimme sanalle transvestiivisuus viittomaa, jossa etusormi ja keskisormi heiluvat kaksi kertaa alaspäin silmän vieressä. Kyselyn sekä natiivin kielenkäyttäjän perusteella päätimme vaihtaa viittoman sa-maksi kuin transsukupuolisuus. Aluksi käyttämäämme viittomaa voidaan pitää jopa loukkaavana terminä. Videon alussa termi myös sormitettiin, jotta se ei menisi sekaisin transsukupuolisuus-termin kanssa, koska viittomat ovat samat.

Lopullisissa käännöksissä tehtiin useampia poistoja eli jätettiin jotain asioita viittomatta ollenkaan esimerkiksi sen takia, ettei samaa asiaa toisteta montaa kertaa uudestaan tai tekemissämme käännöksissä on jotain tarpeetonta. Nämä poistot olivat pragmaattisia adaptaatioita, joita käytimme käännösstrategiana käännöksiä tehdessä. Homo- ja bifobian suomenkielisessä määritelmässä on todella paljon saman asian toistamista, joten viittomakielisessä käännöksessä sitä tiivistettiin paljon. Alkuperäinen käännös oli

TARKOITTAÄ VIHA, PELKO TAI INHO HE.
 PELKO KÄYTTÄYTYMINEN VOI (poijitus) 1 MITÄTÖIDÄ 2 VÄHÄ-
 TELLÄ 3 POISSULKEA 4 HÄIRITÄ 5 SYRJIÄ MYÖS VIHARIKOS.
 SYRJINTÄ VOI MYÖS RAKENTAA SYRJINTÄ OS. TARKOITTAÄ
 JOKU HE OMA MAHDOLLISUUS RAJATA

Tämä tiivistettiin vain yhteen lauseeseen: TARKOITTAÄ IHMINEN HÄN OS SYRJIÄ KIUÄATA INHO VÄKIVALTA. Tässä käännöksessä jätettiin kaikki toisto pois, mutta myös esimerkiksi rakenteellinen syrjintä jätettiin kääntämättä. Lopullisesta käännöksestä tuli selkeä, tiivistetty ja ydinasiat tulevat selville.

Myös määritelmää sukupuolidysforia tiivistettiin paljon. Niin ikään alkuperäisessä tekstissä käännöksessä oli paljon toistoa ja se voitiin tiivistää pienemmäksi, toimivaksi ja viittomakielisemmäksi kokonaisuudeksi. Alkuperäinen käännös oli:

SUKUPUOLI D-Y-S-F-O-R-I-A
 SUKUPUOLI DYSFORIA TARKOITTA MITÄ? SUKUPUOLI RISTI-
 RIITA AIHEUTTAA KOKONAINEN HUONO TUNNE USEIN KE-
 HODYSFORIA SOSIAALINEN DYSFORIA JAKAUTUA / KE-
 HODYSFORIA TARKOITTA MITÄ? VIERAUS AHDISTUS INHO
 TUNNE KEHO SUKUPUOLI JAKAUTUA PIIRRE KOHDISTUA / SO-
 SIAALINEN DYSFORIA TARKOITTA MITÄ? SOSIAALINEN TI-
 LANNE AIHEUTTAA AHDISTUS HUONO TUNNE LIITTYÄ VÄÄRÄ
 SUKUPUOLI JAKAUTUA TARKOITTA TILANNE HENKILÖ HÄN
 NIIN-KUIN ITSE TULLA-ILMI EI

Lopullinen käännös tiivistettiin kahteen lauseeseen, jolloin siitä tuli hyvin viittoma-
 kielen mukainen. Alkuperäisen käännöksen ensimmäinen lause jätettiin käytän-
 nössä kokonaan pois, mutta se oli perusteltua, sillä sama asia tuli käytännössä
 ilmi seuraavissa lauseissa ja oli irrelevanttia kääntää. Myöskään sanaa dysforia
 ei sormitettu lainkaan, vaan käytettiin suoraan viittomaa RISTIRIITA ja huuliossa
 käytettiin sanaa dysforia. Lopullinen käännös oli:

SUKUPUOLI DYSFORIA
 KEHO DYSFORIA TUNTEA ERIYTYÄ OMA KEHO TUNTUA
 VÄÄRÄ INHOTTAVA
 SOSIAALINEN DYSFORIA AIHEUTTAA MYÖS INHO TUNTUA
 VÄÄRÄ SUKUPUOLI KEHO

Muita poistoja käännöksissä tuli seksuaalivähemmistöt ja aseksuaalisuus määri-
 telmiin. Seksuaalivähemmistön ensimmäisessä käännösversiossa viitottiin: JOS
 OMA SEKSUAALISUUS HETERO SEKSUAALI VÄHEMMISTÖ EI KUULUA. Lo-
 pullisessa versiossa tästä jätettiin pois OMA SEKSUAALISUUS, koska ensim-
 mäinen käännös on vahvasti suomen kielen mukainen ja melko itsestään selvä
 asia, joten viittomakielessä sen voi hyvin jättää pois. Aseksuaalisuus käännök-
 sestä jätettiin pois lause OMA SEKSUAALISUUS KERTOJA MIKÄ SUKUPUOLI
 KIINNOSTUA, koska melkein sama asia ilmenee jo edellisessä lauseessa eli
 ASEKSUAALI IHMINEN HENKILÖ OMA IDENTITEETTI VOI MIKÄ HOMO
 LESBO BI HETERO PAN. Tämä lause selittää saman asian uudestaan vain vä-
 hän tarkemmin, joten se jätettiin käännöksestä pois.

Biseksuaalisuus määritelmässä käännöstä muokattiin viittomakielelle selkeäm-
 mäksi, koska alkuperäinen käännös oli hieman epäselvä ja suomen kielen mu-

kainen. Alkuperäinen käännös oli BISEKSUAALI PANSEKSUAALI OSA PÄÄLLEKÄIN ja lopullinen käännös oli B-I OS PANSEKSUAALI LÄHES SAMA ASIA. Sanastossa määritelmässä lukee, että termit ovat osittain päällekkäisiä, joten tässä kohtaa haluttiin päästä eroon liiallisesta suomen kielen seuraamisesta ja saada selkeää ja ymmärrettävää viittomakieltä.

Käännöksissä muunsukupuolinen ja hetero oli virheellistä tietoa, koska merkitys oli ymmärretty väärin, joten leikkasimme videoista tämän virheellisen osan pois. Käännökset ovat nyt lyhyempiä kuin suomenkielinen versio, mutta emme halunneet julkaista videoita, joissa olisi ollut väärää tietoa. Esimerkiksi videossa hetero viitottiin MYÖS OS EI-BINÄÄRINEN OS KUULUA SUKUPUOLI OS EI-VOI IDENTITEETTI HETERO. Tämä tarkoittaa, että ei-binäärinen henkilö ei voi olla hetero, mutta oikea käännös olisi ollut, että ei-binäärinen henkilö voi olla hetero. Halusimme kuitenkin julkaista ne osat näistä videoista, jotka oli käännetty oikein, koska käsitteet ovat tärkeitä ja käännökset olivat muuten oikeat.

Lopulliset käännösvideot tarkisti Kuurojen liiton kielineuvoja sekä videoilla viittanut natiivi. Videoista jouduttiin jättämään kuusi käännöstä pois liittyen sukupuolen moninaisuuteen, sillä käännöksen ymmärtäminen kokonaisuudessaan oli haastavaa, ja esimerkiksi viittoma SUKUPUOLINORMATIIVISUUS oli väärä. Kuitenkin suurin osa käännöksistä oli ymmärrettäviä ja natiivin ilmaisu oli selkeää.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Kuten aikaisemmin mainitsimme, opinnäytetyömme eettiset haasteet liittyvät kolmeen eri aiheeseen: kyselyn vastausten määrään, natiivin kielenkäyttäjän löytämiseen sekä käännösten oikeellisuuteen.

Lisäksi meidän piti kiinnittää huomiota kyselyn kysymyksiin, jotta ne ovat tarpeeksi neutraaleja eivätkä johdattele vastaajaa. Tutustuimme myös lähdekirjallisuuden avulla kyselyn tekemiseen siitä näkökulmasta, että osasimme perustella, miksi kysymme tiettyjä kysymyksiä. Se takasi sen, että saimme luotettavia tuloksia.

Käännöksiä tehdessä osoitimme vastuullisuutta sillä, että kysyimme natiivilta kielenkäyttäjältä palautetta käännöksistä, ennen kuin ne kuvattiin videoille. Toisin sanoen teimme muutaman eri version käännöksistä palautteen mukaan, jonka avulla lopullisista käännöksistä saatiin mahdollisimman viittomakielen mukaiset.

Kyselyä tehdessämme varmistimme, että vastaajien nimet eivät tule opinnäytetyössämme esille, koska halusimme, että vastaajat pystyvät vastaamaan anonyymisti. Uskoimme myös, että ilman nimiä saimme kyselyyn helpommin vastauksia sekä opinnäytetyömme kannalta vastaajien henkilöllisyydellä ei ole merkitystä. Kyselyä tehdessämme varmistimme myös sen, että Facebook-ryhmän ulkopuoliset henkilöt eivät näe, kuka on kommentoinut videoihin. Ryhmä oli yksityinen, joten pelkästään ryhmään kuuluvat henkilöt näkivät julkaisut sekä mitä niihin on kommentoitu.

Opinnäytetyömme valmistuttua poistamme tekemämme Facebook-ryhmän, jolla varmistamme, että vastaajien henkilöllisyyksiä ei pysty selvittämään. Myöskään julkaisemiamme videoita alkuperäisistä käännöksistä ei pysty enää ryhmään liitetyneetkään katsomaan, kun ryhmä on poistettu.

Kuvaustilanteen jälkeen saimme palautetta natiivilta viittojaltamme sekä Kuurojen liiton kielineuvojalta, että kuvaustilanteen aikana olisi ollut hyvä olla myös toinen viittomakielinen henkilö, jonka kanssa olisi voinut vielä keskustella käännöksistä. Tämä olisi vähentänyt kuormitusta viittojaltamme, mutta emme ainakaan itse löytäneet kuin yhden ihmisen, joka oli kiinnostunut viittomaan näillä videoilla. Myös useamman ihmisen aikataulujen sovittaminen yhteen olisi voinut olla hyvin haastavaa. Tulevaisuudessa seuraavissa projekteissa olisi hyvä, että viittoja pystyisi kommunikoimaan myös jonkun toisen kanssa, jos hänellä on käännöksistä jotain kysyttävää kuvaustilanteen aikana. Valmiit käännösvideot tarkisti vielä

Kuurojen Liiton kielineuvoja, joten sen puolesta lopulliset käännökset olivat laadukkaita.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kääntää osa sateenkaarisanaston käsitteistä ja määritelmistä ja saada ne Setan ja SMOKin verkkosivuille. Tämä kaikki edellä mainittu toteutui. Kuutta käännösvideota ei voitu lisätä verkkoon, sillä käännökset eivät olleet tarpeeksi ymmärrettäviä, mutta sen sijaan suurin osa, 25 videota, lisättiin Setan ja SMOKin sateenkaarisanastoihin.

Tavoitteet liittyivät natiivin kielenkäyttäjän löytämiseen, saavutettavuuteen sekä käännösten arviointiin. Löysimme natiivin viittomaan videot Kuurojen Liiton kautta, mikä oli todella tärkeä asia opinnäytetyön saavutettavuuden tavoittamiseksi. Jos natiivia ei olisi löytynyt, olisimme voineet vain kääntää materiaalin, mutta sitä ei olisi voinut julkaista. Emme olisi itse voineet toimia käännösvideoissa viittojina, koska kukaan ryhmästämme ei ole natiivi kielenkäyttäjä.

Tavoite saavutettavista käännösvideoista toteutui, sillä videot lisättiin Setan ja SMOKin verkkosivuille sekä alkuperäiseen sateenkaarisanastoon että uuden alisivun ”Sateenkaarisanasto suomalaisella viittomakielellä” alle. Käännökset ovat myös YouTubessa SetaFinland-kanavalla. Saavutettavuuden näkökulmasta käännösvideot on helppo löytää, sillä Googleen kirjoittamalla hakusanan *Seta sateenkaarisanasto*, ensimmäisissä ehdotuksissa on linkki suoraan käännösvideoihin. Edellä mainittujen verkkosivujen lisäksi Seta ja SMOK julkaisevat videot mahdollisesti jäsenjärjestöjensä kautta sekä myös mainostavat niitä. Videot lisätään myös Kuurojen Liiton toiveesta SignWikiin.

Koska videot löytyvät monesta eri paikasta verkossa, kohderyhmällämme on mahdollisuus löytää sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyvistä

käsitteistä tietoa heidän äidinkielellään. Myös tulkit ja tulkkiopiskelijat voivat hyödyntää käännösvideoita tulkatessaan sateenkaari aiheisiä tilaisuuksia, joten siitäkin näkökulmasta tavoitteemme kohderyhmästä ja tulkkausalan näkökulmasta toteutuivat.

Suurin osa opinnäytetyömme tavoitteista toteutui hyvin, mutta laadullisen kyselyn tavoite selvittää, mikä käännöksissä on toimivaa ja mitä pitää kehittää, toteutui hieman heikommin, koska saimme vastauksia niukasti. Vastauksia olisi tullut mahdollisesti enemmän, jos olisimme muistutelleet useammin Facebook-ryhmässä kyselyyn vastaamisesta.

Ajattelimme opinnäytetyötä suunnitellessa, että olisimme voineet tehdä kohderyhmälle uuden kyselyn, kun käännökset ovat valmiita sekä julkaistu Setan ja SMOKin sivuilla. Kyselyllä olisimme selvittäneet kohderyhmämme tyytyväisyyttä käännöksiin. Kun olimme saaneet lopulliset käännösvideot kuvattua, päätimme olla tekemättä toista kyselyä. Syy tähän enimmäkseen oli, että meillä ei olisi ollut tarpeeksi aikaa tehdä tätä kyselyä sekä aikaisemman kyselyn perusteella emme myöskään olisi saaneet tarvittavaa määrää vastauksia.

Opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat onnistuivat hyvin. Huomioimme käännöksissä valitsemamme skoposteorian, pragmaattiset adaptaatiot sekä kotouttavan käännösstrategian. Pääsimme käännöksissä myös irti suomen kielestä, eli niistä tuli viittomakieliset viitotun puheen sijaan. Natiivi käytti glosseja viittoessaan käännökset, mikä auttoi vielä enemmän pääsemään irti suomen kielestä.

Kun pohdimme, kuinka saamme palautetta käännöksistämme natiiveilta, meillä oli vaihtoehtoina kysely tai haastattelu. Päädyimme lopulta kyselyyn, sillä ajattelimme, että tavoitamme sillä enemmän vastaajia ja saimmekin Facebook-ryhmään sopivan määrän henkilöitä, mutta vastauksia sen sijaan niukasti. Kyselymme oli laadullinen, sillä kohderyhmämme oli liian pieni määrälliseen kyselyyn. Haastattelussa olisi kuitenkin voinut olla myös hyvät puolensa. Haastattelulla olisimme kenties voineet saada enemmän vastauksia, etenkin jos olisimme pitäneet sen paikan päällä etähaastattelun sijaan, sillä se olisi lisännyt hieman painetta

vastaamiseen. Nyt kysely oli Facebookissa ja sen myötä oli helpompi jättää vastaamatta.

Opinnäytetyötä tehdessä opimme valtavasti käännösten tekemisestä: millainen käännösprosessi on, miten huomioida laatu käännöksissä, ja tietenkin opimme myös viittomakielisiä käännösratkaisuja. Lisäksi viestintätaitomme kehittyi oppimalla viestintää eri tahojen välillä. Opimme myös, kuinka aikatauluttaa sujuvasti omaa tekemistään. Opinnäytetyö oli valtava prosessi, joten aikatauluttaminen oli tärkeää. Tulevaisuudessa osaamme tämän prosessin myötä aikatauluttaa töitämme tehokkaasti.

Opinnäytetyöstämme hyötty kohderyhmämme, sillä käännösvideoiden avulla he saavat tietoa heidän äidinkielellään seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. Lisäksi heidän läheisensä voivat tutustua käännöksiin – olipa aihepiiri heille tuttu tai ei. Myös tulkit sekä tulkkiopiskelijat hyöttyvät käännöksistä, kun he valmistautuvat kyseisen aihepiirin tulkkaukseen. Sateenkaarisanastoa ja -käsitteistöä viittomakielellä ei ole vielä verkossa pysyvästi, joten käännöksemme todellakin ovat hyödyllisiä.

Tulevat opinnäytetöiden tekijät hyöttyvät opinnäytetyöstämme siitä näkökulmasta, että he voivat tuottaa käännökset niistä määritelmistä, joita emme ole käänneet. Setan ja SMOKin sanastot ovat laajat ja vuosien kuluessa niihin tulee varmasti lisää käsitteitä ja määritelmiä, ja toisaalta ne voivat myös muuttua. Yhteistyö Setan ja SMOKin kanssa voi myös jatkua esimerkiksi heidän verkkosivujen tietosioiden tai muun materiaalin kääntämisellä viittomakielelle. Käännökset ovat hyödyksi myös silloin, jos joku tekee opinnäytetyön liittyen esimerkiksi Pride-tapahtuman tulkkaukseen.

LÄHTEET

- Aarnipuu, T. (2008). *Trans: Sukupuolen muunnelmia*. Like.
- Christensen, E. (2013). *Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvää viittomistoa* [Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu].
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68322/christensen_emmi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Healey, J. (2014). *Sexual orientation and gender identity*. The Spinney Press.
- Hytönen, N. (2006). Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työvälineeksi. Teoksessa Hytönen, N., & Rissanen, T. (2006). *Käden käänteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 66–83). Finn Lectura. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Jantunen, T. (2003). *Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen*. Finn Lectura.
- Kehräääjä. (24.5.2020). *Mitä eroa on panseksuaalisuudella ja biseksuaalisuudella?*. <https://kehrääjä.com/mita-eroa-on-panseksuaalisuudella-ja-biseksuaalisuudella/>
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. (i.a.). *Suomen viittomakielet*. Saatavilla 23.4.2023 https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet
- Kuitunen, E. (2012). *Seta ry:n verkossa olevien esittelytekstien kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle* [Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44146/Opinnaytetyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kuurojen Liitto, Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta. (2015). *Laatua viittomakielelle kääntämiseen*. [Opas]. Saatavilla 17.4.2024 https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/laatua_viittomakielelle_kaantamiseen_v3_linkit.pdf
- Kuurojen Liitto, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Mäntylä, P., Taalas, P., Alanne, K., & Thurén, V. (2010). *Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma* [DVD]. Kuurojen liitto: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Kuurojen Liitto. (i.a.-a). *Viittomakieliset*. Saatavilla 17.3.2022 <https://kuurojenliitto.fi/viittomakieliset/>

- Kuurojen Liitto. (i.a.-b). *Tietoa*. Saatavilla 16.2.2022 <https://kuurojenliitto.fi/tieto/>
- Kuurojen Liitto. (i.a.-c). Viranomaisille. Saatavilla 24.2.2023 <https://kuurojenliitto.fi/viranomaisille/>
- L 359/2015. Viittomakielilaki. 1.5.2015/359. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150359>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L 27/2016. Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. 10.6.2016. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki. 1.1.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>
- L 306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. 1.4.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>
- L 628/1998. Perusopetuslaki. 1.1.1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Lehto, J., & Kovero, C. (2010). *Homoseksuaalisuus – tieteen näkökulmasta ja miesten kertomana*. Osuuskunta Lilith.
- Malm, A., & Östman J. (2000). Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa A. Malm (toim.), *Viittomakieliset Suomessa* (s. 9–32). Finn Lectura.
- Merriam-Webster. (i.a.). *Queer*. Saatavilla 2.3.2022 <https://www.merriam-webster.com/dictionary/queer>
- Salmi, E., & Laakso, M. (2005). *Maahan lämpimään: Suomen viittomakielisten historia*. Kuurojen Liitto.
- Seta. (24.3.2021-a). *Sateenkaarisanasto*. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>
- Seta. (i.a.-b). *Järjestö*. Saatavilla 16.2.2022 <https://seta.fi/jarjesto/>
- Sexpo. (23.12.2019). *Aseksuaalisuus*. <https://sexpo.fi/kootusti-tietoa/aseksuaalisuus/>
- SignWiki. (29.4.2021). *Tietoa SignWikistä*. <https://finsl.signwiki.org/index.php/SignWiki:About>

- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (24.3.2021-a). *Sukupuolen moninaisuuden sanasto*. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. (i.a.-b). *Toiminnastamme*. Saatavilla 17.3.2022 <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/osaamiskeskus/toiminnastamme/>
- Terveyskirjasto. (5.1.2021). *Muunsukupuolisuus*. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01196>
- Trans ry. (i.a.). *Oikeus olla -kansalaisaloite*. Saatavilla 18.2.2022 <https://transry.fi/oikeus-olla-kansalaisaloite/>
- Varsio, K. (2009). Kuvaus suomalaisen viittomakielen poijurakenteista [Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/22815>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.
- Vehmas-Lehto, I. (2008). Onko käännotutkimuksessa särmää?. Teoksessa I. Helin, & H. Yli-Jokipii (toim.), *Kohteena käänнос: Uusia näkökulmia kääntämisen ja tulkkauksen tutkimiseen ja opiskelemiseen* (s. 13–42). Helsingin yliopisto, Käännöstieteen laitos.
- Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.
- Vincent, B. (2018). *Transgender Health: A Practitioner's Guide to Binary and Non-Binary Trans Patient Care*. Jessica Kingsley Publishers. https://books.google.co.uk/books?hl=en&lr=&id=k_RMDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA11&dq=+Transgender+Health:+A+Practitioner%27s+Guide+to+Binary+and+Non-Binary+Trans+Patient+Care+B+Vincent&ots=AuX1Z4ivM6&sig=jkVhd0v6G5u9uRPX5LV5VChhvaU#v=onepage&q&f=false

LIITE 1. Saatekirje

Olemme tulkkioiskelijat Silja Jumpponen, Mika Saarinen ja Taika Kivikari Diakonia-ammattikorkeakoulusta Turusta. Teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä Seta ry:n ja Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen (SMOK) kanssa. Opinnäytetyössämme käännämme osan Setan ja SMOKin sateenkaarisanastosta, joka löytyy heidän verkkosivuiltaan.

Kyselyn tavoitteena on selvittää natiiveilta kielenkäyttäjiltä viittomakielisten käännösten oikeellisuutta eli ovatko käännökset viittomakielen mukaisia ja selkeitä. Kyselyyn voi vastata kaikki täysi-ikäiset sateenkaariasioista kiinnostuneet ihmiset.

Jos olet kiinnostunut vastaamaan kyselyymme, voit liittyä suljettuun Facebook-ryhmään Sateenkaarisanaston käännökset. Ryhmässä on käännösvidiot, joihin voi kommentoida, mikä käännöksissä on hyvää ja mitä voisi kehittää. Tässä postauksessa on linkki ryhmään. Siellä on ohjeet kyselyyn vastaamiseen. Vastausaika on 20.11. asti.

Kiitos, jos vastaat kyselyymme!

LIITE 2. Kyselyn ohjeet

Videoita on 31 ja ne ovat noin minuutin pituisia. Voit kommentoida videoita missä järjestyksessä haluat. Videoita ei tarvitse kommentoida samalla kertaa, vaan voit kommentoida niitä silloin, kun haluat.

Voit kertoa, mikä käännöksessä on hyvää ja toimivaa, ja mitä pitäisi vielä kehittää tai korjata, eli kuinka itse viittoisit lauseen.

Voit kommentoida joko kirjoittamalla tai viittoa vastauksesi videolle. Ryhmä on suljettu eli kommentit eivät näy ryhmän ulkopuolisille. Opinnäytetyössä ei mainita vastaajien nimiä.

Kysely tehdään vain opinnäytetyötämme varten. Ryhmä poistetaan, kun opinnäytetyömme on valmis.

Vastausaika on 20.11. asti.

LIITE 3. Käännösten ensimmäiset versiot

Lhbtq tai hlbtq. Kirjainyhdistelmä viittaa sekä seksuaali- että sukupuolivähemmistöihin: lesbot, homot, bi-ihmiset, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit. Kirjainlyhenteestä on eri versioita riippuen siitä, mihin ryhmiin halutaan viitata. Lyhenne on ruotsiksi useimmin kirjoitettu hbtq ja englanniksi lgbtqi.

L-H-B-T-I-Q TAI H-L-B-T-I-Q

KIRJAIMET YHDESSÄ TARKOITTA A SEKSUAALI SUKUPUOLI-VÄHEMISTÖ

OS. RYHMÄ poij. 1-6 LESBO HOMO BI-IHMINENx TRANS-IHMINENx INTER-SUKUPUOLI QUEER

KIRJAIN-LYHENNE VARIAATIO RIIPPUU MIKÄ RYHMÄ KOROSTAA HALUTA RUOTSI KIELI LYHENNE H-B-T-Q ENGLANTI KIELI L-G-B-T-Q-I

Kaappi. Kaappi on metafora avoimuuskysymyksille. Henkilö on kaapissa, kun hän ei ole tuonut esille omaa seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoli-identiteettiään tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää identiteettiään.

KAAPPI

KAAPPI METAFORA HENKILÖ OMA SEKSUAALISUUS SUKUPUOLI MUU KERTOJA-JO EI

HENKILÖ KAAPPI JOS MUU EI KERTOJA-JO poij. 1-3 OMA SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI OMA SUKUPUOLI ILMAISTA IDENTITEETTI

Pride. Pride on maailmanlaajuinen liike ja ajattelutapa, jossa korostuu jokaisen oikeus omaan seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun. Pridet ovat yleensä värikkäitä ihmisoikeus- ja kulttuuritapahtumia, joita järjestetään monilla paikkakunnilla. Suomessa tapahtumasta käytettiin aiemmin nimeä Vapautuspäivät.

PRIDE

PRIDE KANSAINVÄLINEN LIIKE MYÖS AJATTELU-TAPA OS. KOROSTUU JOKAINEN OIKEUS SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN SUKUPUOLI-IDENTITEETTI SUKUPUOLI-ILMAISU

YLEENSÄ PRIDE VÄRIKÄS IHMIS-OIKEUS KULTTUURI-TAPAHTUMA

MONTA KAUPUNKI KUNTA PRIDE JÄRJESTÄÄ

AIKAISEMMIN SUOMI PRIDE NIMI VAPAUTUS-PÄIVÄT

Sateenkaareva. Sateenkaareva on adjektiivi, jolla voi määritellä monia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä asioita: sateenkaarevat nuoret, sateenkaarevat musiikkikappaleet. Käyttöön ovat vakiintuneet esimerkiksi sanat sateenkaari-nuori, sateenkaariperhe ja sateenkaariseniori.

SATEENKAAREVA

SATEENKAAREVA ADJEKTIIVI SANA

OS. MONTA SEKSUAALI SUKUPUOLI-VÄHEMMISTÖ KUULUVA ASIAx KUVATA

ESIMERKKI SATEENKAAREVA NUORET SATEENKAAREVA LAULUx

YLEISESTI KÄYTTÄÄ SANAT SATEENKAARI-NUORI SATEENKAARI-PERHE SATEENKAARI-SENIORI

Queer on poliittinen ja usein akateeminen näkökulma ja ajattelumalli, joka kyseenalaistaa yhteiskunnan sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä normeja. Queer voi olla myös identiteetti, joka tarkoittaa, ettei ihminen halua määrittää omaa seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoltaan. Käsite ei ole neutraali, vaan se voidaan kokea myös loukkaavana.

QUEER

QUEER POLIITTINEN AKATEEMINEN NÄKÖKULMA AJATTELU-TAPA

YHTEISKUNTA NORMI LIITTYY SUKUPUOLI OS. SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN OS. QUEER HAASTAA

MYÖS HENKILÖ QUEER IDENTITEETTI VOIDA KOKEA TARKOITTAAN HENKILÖ OMA SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN SUKUPUOLI MÄÄRITTÄÄ EI-HALUA

KÄSITE NEUTRAALI EI MYÖS LOUKKAAVA MERKITYS OSA IHMINENx OS.

Binääri/ei-binääri (eng. binary/non-binary). Binääri tarkoittaa kaksinapaista. Sukupuoli-identiteetti voi olla binäärinen tai ei-binäärinen. Ei-binäärinen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksinapaiseen nainen–mies-jakoon. Hän voi olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen.

BINÄÄRI / EI-BINÄÄRI

HENKILÖ OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI BINÄÄRI KUULUA VOIDA OS. TAI KUULUA-EI POIS

HENKILÖ BINÄÄRI EI-KUULU OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI

BINÄÄRI NAINEN OS. MIES OS. HENKILÖ EI-SOPIVA BINÄÄRI

HENKILÖ OMA SUKUPUOLI ESIMERKKI MUUNSUOKUPUOLINEN SUKUPUOLETON INTERSUOKUPUOLINEN

Cis. Sanaa cis käytetään kuvaamaan sitä, että henkilön sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu ovat hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen kulttuurissa yleensä liitettyjen odotusten mukaiset. Suurin osa ihmisistä on cissukupuolisia. Cis on vastakohta sanalle trans; sanat ovat alkuaan latinasta, jossa niillä on merkitys ‘tällä puolen’ ja ‘toisella puolen’. Cismies on syntymässä määriteltä poijaksi. Cisnainen on syntymässä määriteltä tytöksi.

CIS

CIS TARKOITTAÄ HENKILÖ SYNTYÄ KASVAA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI SAMA

JATKUU

VALTAOSA IHMINENx CIS-SUKUPUOLINEN

CIS TRANS VASTAKOHTA

ALUN PERIN CIS TRANS SANAx LATINA KIELI TARKOITTAÄ CIS "tämä puoli" TRANS "toinen puoli"

CIS-MIES SYNTYMÄ OMA SUKUPUOLI POIKA

CIS-NAINEN SYNTYMÄ OMA SUKUPUOLI TYTTÖ

Intersukupuolisuus. Intersukupuolisuus tarkoittaa joukkoa erilaisia kehon variaatioita, joissa sukupuolitetut piirteet, kuten kromosomit, sukuelimet tai hormonitoiminta eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. Intersukupuolisuus on luonnollista kehollista vaihtelua ja tekee näkyväksi sen, että ihmisiä ei voi biologisesti luokitella kahteen toisensa poissulkevaan sukupuoleen. Intersukupuolisuus voi olla joillekin myös sukupuoli-identiteetti.

INTERSUKUPUOLISUUS

INTERSUKUPUOLISUUS TARKOITTAÄ ERILAINEN KEHO vaihtelee ESI-MERKKI KROMOSOMI VAGINA PENIS HORMONI-TOIMINTA ERI

INTERSUKUPUOLISUUS LUONNOLLINEN KEHO VARIAATIO TARKOITTAÄ myös BIOLOGINEN JAKO MIES NAINEN EI-VOIDA

OSA INTERSUKUPUOLISUUS ihminen OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI VOI

Kolmas sukupuoli. Käsitettä voidaan käyttää useammalla tavalla. Yleisessä puheessa ja esimerkiksi antropologiassa kolmannen sukupuolen käsitteellä viitataan siihen, että sukupuolia on enemmän kuin kaksi. Se ei merkitse sitä, että sukupuolia olisi kolme, vaan kattokäsitteenä se rikkoo kaksinapaista sukupuolijaakoä. Juridisten sukupuolikategorioiden kohdalla kolmannella sukupuolella tarkoitetaan mahdollisuutta asettaa sukupuolimerkinnäksi jokin muu kuin mies tai nainen.

KOLMAS SUKUPUOLI

KÄSITE MONI TAPA KÄYTTÄÄ VOI

YLEENSÄ KÄSITE KOLMAS SUKUPUOLI KÄYTTÄÄ ILMAISTA SUKUPUOLI MONTA KAKSI-EI

KOLMAS SUKUPUOLI SUKUPUOLI-BINÄÄRI RIKKOA MUUTTAÄ

JURIDINEN SUKUPUOLI KOLMAS SUKUPUOLI LIITTYÄ KUINKA? SUKUPUOLI-MERKINTÄ MIES NAINEN MUU VOI MERKITÄ

Muunsukupuolinen. Muunsukupuolinen ihminen voi olla sekä mies että nainen, jotakin mieheyden ja naiseuden väliltä tai sitten tyystin tämän jaon ulkopuolelta. Muunsukupuolisuus voi toimia kattokäsitteenä muillekin ei-binäärisille sukupuoli-identiteeteille, esimerkiksi gender fluid, gender queer ja sukupuoleton. Transgender-termiä käytettiin ennen muunsukupuolisuuden synonyymina. Englannin kielessä transgender viittaa transsukupuolisiin ihmisiin. Kaikki binäärisen sukupuolijaon ulkopuolella olevat eivät koe termiä muunsukupuolinen sukupuoli-identiteetikseen.

MUUNSUKUPUOLINEN

MUUNSUKUPUOLINEN HENKILÖ OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI MILLAINEN? HENKILÖ VOI KOKEA OMA SUKUPUOLI poj. 1-2 BINÄÄRI NAINEN OS. MIES OS. BINÄÄRI “väliltä” TÄYSIN MUU SUKUPUOLI PERINTEINEN SUKUPUOLI-JAKO

MUUNSUKUPUOLISUUS TEEMA MYÖS MUU EI-BINÄÄRI SUKUPUOLI-IDENTITEETTI ESIMERKKI GENDER FLUID GENDER QUEER SUKUPUOLETON AIKAISEMMIN TRANSGENDER-KÄSITE MUUNSUKUPUOLISUUS SAMASAMA

ENGLANTI KIELI TRANSGENDER TARKOITTAAN TRANSSUKUPUOLINEN IHMINEN

KAIKKI HENKILÖx BINÄÄRI “ulkopuolella” KÄSITE MUUNSUKUPUOLINEN EIKOKEA OMA SUKUPUOLI-IDENTITEETTI

Sosiaalinen transiitio tarkoittaa siirtymistä elämään sukupuoli-identiteetin mukaisessa sosiaalisessa roolissa. Sosiaalinen transiitio on osa aikuisen transihmisen sukupuolen korjausprosessia, mutta se on myös keino helpottaa lapsen kokemaa sukupuoliristiriitaa. Sosiaalista transiittoa voi toteuttaa muun muassa nimen, vaatetuksen, hiustyylin, leikkien ja harrastusten avulla. Sosiaalinen transiitio ei sisällä lääketieteellisiä toimenpiteitä.

SOSIAALINEN SIIRTYÄ

SOSIAALINEN SIIRTYÄ TARKOITTAAN (MITÄ?) SUKUPUOLI IDENTITEETTI MUKAAN SOSIAALINEN ROOLI ELÄÄ / SOSIAALINEN SIIRTYÄ OSA AIKUISEN TRANSIHMISEN HÄN OMA SUKUPUOLI KORJATA PROSESSI MYÖS TAPA LAPSI KOKEA SUKUPUOLI RISTIRIITA HELPOTTAA / SOSIAALINEN SIIRTYÄ VOIDA ESIMERKIKSI NIMI VAATTEET HIUSTYYLI LEIKKI HARRASTUS AVULLA TOTEUTTAAN / SOSIAALINEN SIIRTYÄ LÄÄKETIETEELLINEN TOIMENPIDE SISÄLTÄÄ EI

Sukupuolen ilmaisu. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan erilaisia ilmaisun tapoja, jotka ovat kulttuurissamme sukupuolittuneita. Sukupuolen ilmaisu sisältää kaiken yksilön toiminnan ja käyttäytymisen, jolla hän ilmaisee itselleen ja muille olevansa nainen, mies tai jotain muuta. Näitä ilmaisun tapoja ovat esimerkiksi vaatetus, muu ulkonäkö, puhetyyli, ilmeet ja eleet. Ihmiset ilmaisevat sukupuoltaan joko tietoisesti tai tiedostamatta.

SUKUPUOLI ILMAISTA

SUKUPUOLI ILMAISTA TARKOITTAÄ ERI TAPA ITSE ILMAISTA ME OMA KULTTUURI SUKUPUOLI JAKAUTUA / SUKUPUOI ILMAISTA SISÄLTÄÄ MITÄ? HENKILÖ HÄN TOIMINTA KÄYTTÄYTYMINEN ILMAISTA HÄN NAINEN MIES TAI MUU / ILMAISUTAPA ESIMERKIKSI VAATTEET ULKONÄKÖ PUHE-
TYYLI ILME ELE / IHMISET OMA SUKUPUOLI TIETOINEN TAI TIETOINEN-
ILMAN ILMAISTA

Sukupuolen korjaus. Sukupuolen korjaamisella tarkoitetaan yleensä lääketieteellisiä hoitoja, joiden avulla transsukupuolinen tai muunsukupuolinen henkilö voi korjata kehoaan vastaamaan sukupuoli-identiteettiään. Sukupuolen korjaaminen on sekä sosiaalinen että juridinen prosessi. Juridinen sukupuolen vahvistaminen tarkoittaa sukupuolimerkinnän muuttamista väestörekisterissä.

SUKUPUOLI KORJATA

SUKUPUOLI KORJATA YLEENSÄ TARKOITTAÄ LÄÄKETIETEELLINEN HOITO AUTTAA TRANSSUKUPUOLINEN TAI MUU SUKUPUOLI HENKILÖ HÄN VOIDA OMA KEHO KORJATA SYY OMA SUKUPUOLI IDENTITEETTI VERRATA / SUKUPUOLI KORJATA SOSIAALINEN (MYÖS) JURIDINEN PRO-
SESSI / JURIDINEN SUKUPUOLI VAHVISTAA TARKOITTAÄ OMA SUKU-
PUOLI MERKINTÄ VÄESTÖREKISTERI MUUTTAA

Sukupuolen moninaisuus. Ilmaisulla viitataan siihen, että sukupuoli on moninainen ilmiö, joka ei ole jaettavissa kahteen, toisilleen vastakkaiseen ja selvästi toisistaan erotettavaan sukupuoleen. Tässä yhteydessä voidaan käyttää myös monikkomuotoa sukupuolten moninaisuus. Sukupuolen moninaisuus sisältää sekä sukupuolivähemmistöt että -enemmistöt. Yksilötasolla voidaan ajatella, että jokaisen ihmisen sukupuoli koostuu ainutlaatuisista ja yksilöllisistä piirteistä ja on täten moninainen.

SUKUPUOLI MONINAISUUS

ILMAISU VIITATA SUKUPUOLI LAAJA ILMIÖ KAKSI SELVÄ ERI SUKUPUOLI JAKAUTUA EI-VOI / MYÖS VOIDA MONIKKOMUOTO SUKUPUOLI MONINAISUUS KÄYTTÄÄ / SUKUPUOLI MONINAISUUS SISÄLTÄÄ MITÄ? (1) SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ (2) SUKUPUOLI ENEMMISTÖ / VOIDA AJATELLA JOKAINEN IHMINEN OMA SUKUPUOLI AINUTLAATUINEN YKSILÖLLINEN PIIRRE KOOSTUA TARKOITTA SUKUPUOLI MONINAISUUS

Sukupuoleton. Kaikilla ihmisillä ei ole sukupuoli-identiteettiä. Osalle taas sukupuoli-identiteettiä voi olla sukupuoli-identiteetti. Sukupuolettomaksi itsensä kokeva voi myös määritellä itsensä termillä agender. Agenderiys kuvataan usein sukupuoli-identiteetin puuttumisena ja sukupuoli-identiteettinä.

SUKUPUOLI PUUTTUA

KAIKKI IHMINEN OMA SUKUPUOLI IDENTITEETTI EI-OLE HE OSA SUKUPUOLI PUUTTUA PI SUKUPUOLI IDENTITEETTI / HENKILÖ HÄN ITSE KOKEA SUKUPUOLI PUUTTUA MYÖS VOIDA TERMI A-G-E-N-D-E-R AVULLA ITSE MÄÄRITELLÄ / A-G-E-N-D-E-R TARKOITTA SUKUPUOLI IDENTITEETTI TAI SUKUPUOLI PUUTTUA

Sukupuoli-identiteetti. Sukupuoli-identiteetti tarkoittaa ihmisen omaa sisäistä ymmärrystä sukupuolestaan tai sukupuoli-identiteetistään.

SUKUPUOLI IDENTITEETTI

SUKUPUOLI IDENTITEETTI TARKOITTA MITÄ? IHMINEN HÄN OMA SUKUPUOLI TAI SUKUPUOLI PUUTTUA KÄSITTÄÄ

Sukupuolidysforia. Sukupuolidysforia tarkoittaa sukupuoli-identiteetin aiheuttamaa kokonaisvaltaista pahan olon tunnetta, joka eritellään usein kehodysforiaksi ja sosiaalisesti dysforiaksi. Kehodysforialla tarkoitetaan vierauden, ahdistuksen ja inhon tunteita, jotka kohdistuvat kehon sukupuoli-identiteettiin. Sosiaalinen dysforia kuvaa sosiaalisissa tilanteissa ilmenevää ahdistusta ja pahan olon tunnetta, joka liittyy väärinsukupuolittamiseen eli siihen, ettei tule tilanteissa nähdäksi omana itsenään.

SUKUPUOLI D-Y-S-F-O-R-I-A

SUKUPUOLI DYSFORIA TARKOITTA MITÄ? SUKUPUOLI RISTIRIITA AIHEUTTA KOKONAINEN HUONO TUNNE USEIN KEHODYSFORIA SOSIAALINEN DYSFORIA JAKAUTUA / KEHODYSFORIA TARKOITTA MITÄ? VIERAUS AHDISTUS INHO TUNNE KEHO SUKUPUOLI JAKAUTUA PIIRRE KOHDISTUA / SOSIAALINEN DYSFORIA TARKOITTA MITÄ? SOSIAALINEN TILANNE AIHEUTTA AHDISTUS HUONO TUNNE LIITTYÄ VÄÄRÄ SUKUPUOLI JAKAUTUA TARKOITTA TILANNE HENKILÖ HÄN NIIN-KUIN ITSE TULLA-ILMI EI

Sukupuolinormatiivisuus. Yhteiskuntamme kirjoittamattomien sääntöjen mukaan ihmiset ovat naisia tai miehiä ja heidän tulisi käyttäytyä naisille ja miehille tyypillisellä tavalla. Normin mukaan nämä sukupuolet ovat muuttumattomat ja toistensa vastakohtat, ja sukupuoli voidaan määritellä anatomisten ja biologisten piirteiden sekä ulkoisen olemuksen tai itseilmaisun mukaan.

SUKUPUOLI NORMATIIVINEN

YHTEISKUNTA SÄÄNTÖ SANOA IHMISET NAINEN MIES JAKAUTUA HE PITÄISI NAINEN MIES OMA TYYPILLINEN TAPA MUKAAN KÄYTTÄYTYÄ / NORMI SANOA HE-KAKSI MUUTTUA ILMAN HE-KAKSI VASTAKOHTA / SUKUPUOLI MYÖS VOIDA ANATOMINEN BIOLOGINEN PIIRRE MYÖS ULKOINEN OLEMUS ITSEILMAISU MUKAAN MÄÄRITELLÄ

Sukupuolivähemmistöt. Sukupuolivähemmistöt on kattokäsite, jolla viitataan henkilöihin, jotka eivät koe syntymässä määriteltyä sukupuolta omakseen tai joiden sukupuoli, sen ilmaisu ja kokemus eivät kaikin tai jollain tavoin vastaa normatiivisia käsityksiä sukupuolesta ja jotka itse määrittelevät kuuluvansa johonkin sukupuolivähemmistöön, kuten transsukupuoliset, transvestiitit, muunsukupuoliset tai intersukupuoliset.

SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ

SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ (SITAATTI) KATTOKÄSITE VIITATA HENKILÖ HE SYNTYÄ AIKANA MÄÄRITTÄÄ SUKUPUOLI OMA TUNTEA-EI TAI HENKILÖ HE OMA SUKUPUOLI SUKUPUOLI ILMAISU KOKEMUS TÄYSIN TAI JOKIN TAPA SUKUPUOLI NORMATIIVINEN KÄSITYS VASTATA-EI ITSE MÄÄRITELLÄ SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ KUULUA ESIMERKIKSI TRANSSUKU-PUOLINEN TRANSVESTIITTI MUU SUKUPUOLI TAI INTERSUKUPUOLI KUULUA

Transfobia tarkoittaa vihaa, pelkoa, inhoa tai vastenmielisyyttä transihmisiä kohtaan. Fobinen käyttäytyminen voi ilmetä mitätöintinä, vähättelynä, poissulkemisena, häirintänä tai syrjintänä. Transfobia rinnastuu seksismin ja rasmin kaltaisiin ilmiöihin.

TRANS PELKO

TRANS PELKO TARKOITTAÄ HENKILÖ HÄN TRANSIHMINEN KOHDATA VIHA PELKO INHO VASTENMIELISYYS TUNTEA / PELKO KÄYTTÄYTYMINEN VOIDA MITÄTÖIDÄ VÄHÄTELLÄ POISSULKEA HÄIRITÄ TAI SYRJIÄ ILMETÄ / TRANS PELKO LÄHES SAMA VERRATA SEKSISMI RASISMI

Transsukupuolisuus. Transsukupuolisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ei vastaa hänen syntymässä määriteltyä sukupuoltaan. Henkilö kokee sukupuoliristiriitaa syntymässä määriteltyä sukupuolta kohtaan. Transsukupuolisen henkilön sukupuoli-identiteetti on useimmiten mies tai nainen, mutta se voi olla myös esimerkiksi muunsukupuolinen. Transsukupuolisella ihmisellä voi olla tarve lääketieteelliselle sukupuolen korjaamiselle ja/tai sukupuolen juridiselle vahvistamiselle. Vastakohtana on cis.

TRANSSUKUPUOLI. TRANS IHMINEN OS NYT SUKUPUOLI IDENTITEETTI SYNTYÄ SUKUPUOLI IDENTITEETTI SAMA EI-OLE.

OMA SYNTYMÄ SUKUPUOLI TUNTUA OMA EI. TRANS VASTAKOHTA CIS SUKUPUOLI.

TRANS IHMINEN YLEENSÄ (poijutus) 1 MIES 2 NAINEN VOI MYÖS ESIM MUU SUKUPUOLI 3. HENKILÖ HALUTA VOI OMA SUKUPUOLI LÄÄKETIEDE MUUTTAA VOI MYÖS HALUTA OMA SUKUPUOLI JURIDINEN VAHVISTAA

Transvestisuus. Transvestisuus tarkoittaa, että henkilöllä on tarve ilmaista eläytymällä, pukeutumalla tai laittautumalla toista (binääristä) sukupuolta kuin mikä hänelle on syntymässä määritelty. Transvestiitti on usein tyytyväinen syntymässä määriteltyyn sukupuoleensa eikä hänellä ole tarvetta juridisiin muutoksiin ja/tai lääketieteellisiin korjauksiin sukupuolen suhteen. Transvestiitille on tärkeää, että hänet kohdataan siinä sukupuoleessa, jota hän kulloinkin ilmentää.

TRANSVESTIITTI. TRANSVESTIITTI HENKILÖ HALUTA ERI SUKUPUOLI IDENTITEETTI ILMAISTA. ERI SUKUPUOLI VOI ILMAISTA ESIMERKKI OMA KEHO, PUKEUTUMINEN, MEIKATA. TRANSVESTIITTI OMA SYNTYÄ SUKUPUOLI TYYTYVÄINEN EI HALUA JURIDINEN MUUTOS TAI OMA SUKUPUOLI MUUTTAA.

HE TÄRKEÄ ASIA MUU IHMINEN HUOMATA OMA IDENTITEETTI MILLAINEN NYT.

Aseksuaalisuus. Aseksuaalinen henkilö kokee tavallisesti hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa toisia henkilöitä kohtaan. Aseksuaalit voivat kokea muunlaista, esimerkiksi romanttista, emotionaalista ja esteettistä vetovoimaa. Aseksuaali henkilö voi identifioida itsensä myös homoksi, heteroksi tai bi- tai pan-ihmiseksi kokemansa vetovoiman kohteiden sukupuolen mukaan. Lisätietoa aseksuaalisuudesta oheisessa tietopaketissa.

A SEKSUAALISUUS. ASEKSUAALI IHMINEN MUU IHMINEN HE TUNTEA SEKSUAALINEN KIINOSTUS VÄHÄN TAI EI-YHTÄÄN.

ASEKSUAALI KIINNOSTUA VOI MUU ASIA ESIMERKKI RAKKAUS, TUNNE, ULKONÄKÖ PUKEUTUMIS TYYLI KIINNOSTAA.

OMA SEKSUAALI IDENTITEETTI VOI (poijutus) 1 HOMO 2 HETERO 3 BI 4 PAN. OMA SEKSUAALISUUS KERTOJA MIKÄ SUKUPUOLI KIINNOSTUA.

Biseksuaalisuus. Biseksuaali eli biseksuaalinen henkilö kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa sekä samaa että eri sukupuolta olevia kohtaan. Joillekin vetovoiman kohteen sukupuolella ei ole merkitystä. Termit biseksuaalisuus ja panseksuaalisuus ovat osittain päällekkäisiä.

BI SEKSUAALISUUS. BISEKSUAALI IHMINEN TUNTEA SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN KIINNOSTUS SAMA SUKUPUOLI ERI SUKUPUOLI MOLEMMAT.

OSA IHMINEN MIKÄ SUKUPUOLI KIINNOSTUS OS. EI-VÄLITÄ.
BISEKSUAALI PANSEKSUAALI OSA PÄÄLLEKÄIN.

Heterous. Hetero, heteroseksuaali eli heteroseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa muita kuin samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan, käytännössä yleensä mies naista tai nainen miestä. Vaikka tämä viittaa ajatukseen, että sukupuolia olisi vain kaksi, myös jotkut ei-binäärisesti eli muutoin kuin naisiksi tai miehiksi identifioituvat määrittelevät itsensä heteroiksi.

HETERO. HETERO SEKSUAALI IHMINEN SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN KIINNOSTUNUT ERI SUKUPUOLI IHMINEN OS. TARKOITTAAN MIES NAINEN OS. KIINNOSTUA TAI NAINEN MIES OS. KIINNOSTUA SANA HETERO ILMAISTA SUKUPUOLI VAIN 2. JOS IHMINEN EI-BINÄÄRINEN OS. TARKOITTAAN OMA SUKUPUOLI NAINEN MIES EI-OLE OS. VOI OMA IDENTITEETTI HETERO.

Homo- ja bifobia tarkoittaa vihaa, pelkoa, inhoa tai vastenmielisyyttä samaan sukupuoleen kohdistuvaa vetoa kohtaan. Fobinen käyttäytyminen voi ilmetä mitätöintinä, vähättelynä, poissulkemisena, häirintänä, syrjintänä tai jopa viharikoksina. Se voi ilmetä myös rakenteellisena syrjintänä. Homo- ja bifobia on rinnastettavissa seksismin ja rasismin kaltaisiin ilmiöihin.

HOMO, BI PELKO TAPAHTUA HOMO BISEKSUAALI IHMINEN OS. TARKOITTAAN VIHA, PELKO TAI INHO HE.

PELKO KÄYTTÄYTYMINEN VOI (poijitus) 1 MITÄTÖIDÄ 2 VÄHÄTELLÄ 3 POISSULKEA 4 HÄIRITÄ 5 SYRJIÄ MYÖS VIHARIKOS.

SYRJINTÄ VOI MYÖS RAKENTAA SYRJINTÄ OS. TARKOITTAAN JOKU HE OMA MAHDOLLISUUS RAJATA.

HOMO BI PELKO SEKSISMI RASISMI SAMANLAINEN.

Homous. Homo, homoseksuaali eli homoseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan. Sanaa homo käytetään myös suppeammin tarkoittamaan miestä, joka kokee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa miehiä kohtaan.

HOMO. HOMO SEKSUAALI IHMINEN SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN KIINNOSTUNUT SAMA SUKUPUOLI IHMINEN OS.

SANA HOMO TIIVISTETTY TARKOITTA MIES OS. KUKA MUU MIES OS SEKSUAALINEN EMOTIAALINEN KIINNOSTUNUT.

Lesbo. Nainen, joka tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetoa naisia kohtaan. Myös jotkut ei-binäärisesti identifioituvat määrittelevät itsensä lesboiksi.

LESBO. NAINEN KIINNOSTUA SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN MUU NAINEN OS. KIINNOSTUA.

JOS HENKILÖ EI BINÄÄRINEN VOI OMA INDENTITEETTI LESBO

Panseksuaalisuus. Panseksuaali eli panseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista tai/ja emotionaalista vetoa kaikkia sukupuolia olevia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen kohteen sukupuolella ei ole hänelle merkitystä. Monet panseksuaalit kokevat, että termi vapauttaa luokittelemasta vetovoiman kohteita sukupuolen mukaan. Termit panseksuaalisuus ja biseksuaalisuus ovat osittain päällekkäisiä, mutta termi panseksuaalisuus on otettu käyttöön myöhemmin.

PAN SEKSUAALISUUS. PANSEKSUAALIN IHMINEN TUNTEA SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN KIINNOSTUS SUKUPUOLI KAIKKI.

JOS IHMINEN OS. KIINNOSTUA OMA SUKUPUOLI EI-VÄLIÄ.

SANA PANSEKSUAALI AUTTAA MONI IHMINEN OS. TUNTEA OMA SUKUPUOLI KIINNOSTUS LUOKITELLA EI- TARVITSE.

PANSEKSUAALI BISEKSUAALI OSA PÄÄLLEKÄIN.

SANA PANSEKSUAALI UUEMPI SANA.

Seksuaalinen suuntautuminen. Seksuaalisessa suuntautumisessa on kyse siitä, keihin ihminen tuntee seksuaalista ja/tai emotionaalista vetovoimaa. Määrittelyn perustana on sekä oma että vetovoiman kohteen sukupuoli. Yleensä käytetään jaottelua homo-, bi-, pan- ja heteroseksuaalisuus. Jokaiselle kuuluu oikeus määrittellä tai olla määrittelemättä oma seksuaalinen suuntautumisensa. Se voi myös muuttua elinkaaren aikana.

SEKSUAALISUUS SUUNTA. SEKSUAALINEN SUUNTA TARKOITTAI IHMINEN OMA SEKSUAALINEN EMOTIONAALINEN KIINNOSTUS KUKA OS.

SANA PERUSTA OMA SUKUPUOLI MIKÄ, KIINNOSTUA SUKUPUOLI MIKÄ.

(poijutus) 1 HOMO 2 BISEKSUAALISUUS 3 PANSEKSUAALISUUS 4 HETERO YLEENSÄ KÄYTTÄÄ.

JOKAINEN IHMINEN OIKEUS VOI OMA SEKSUAALINEN SUUNTA MÄÄRITTELLÄ TAI KERTOAA EI. SEKSUAALINEN SUUNTA OMA ELÄMÄ KAARI MUUTTUA VOI.

Seksuaalivähemmistöt. Ihmiset, joiden seksuaalinen suuntautuminen on jotain muuta kuin heterous, kuuluvat seksuaalivähemmistöihin. Seksuaalivähemmistöjä ovat mm. homot, lesbot ja bi- ja pan-ihmiset.

SEKSUAALISUUS VÄHEMMISTÖ. KAIKKI IHMINEN OMA SEKSUAALISUUS ESIMERKKI (poijutus) 4 HOMO, LESBO, BI, PAN SEKSUAALI VÄHEMMISTÖ KUULUA.

JOS OMA SEKSUAALISUUS HETERO SEKSUAALI VÄHEMMISTÖ EI KUULUA

LIITE 4. Käännösten lopulliset versiot

Lhbtq tai hlbtq

L-H-B-T-I-Q poiju 2 H-L-B-T-I-Q

OS KIRJAIMET OS KÄSITE TARKOITTAAN SEKSUAALI SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ

LESBO HOMO BI TRANS INTERSUKUPUOLI QUEER

SINÄ HALUTA OS. MIKÄ ESIMERKKI RYHMÄ KOROSTAA "sanojen paikka vaihtaa" VOIDA

RUOTSI KÄYTTÄÄ H-B-T-Q ENGLANTI KÄYTTÄÄ L-B-T-Q-I

Kaappi

K-A-A-P-P-I KAAPPI

PIPI METAFORA HENKILÖ OS KAAPPI KIINNI PYSYÄ EI-HALUA ILMAISTA KERTOAA OMA-3 SUKUPUOLI-IDENTITEETTI SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN SUKUPUOLI ILMAISU

KAAPPI KIINNI PYSYÄ KAAPPI

Pride

P-R-I-D-E PRIDE

OS PI KANSAINVÄLINEN LIIKE MYÖS AJATTELU-TAPA

JOKAINEN OLLA OIKEUS OMA-3 SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN SUKUPUOLI ILMAISU SUKUPUOLI-IDENTITEETTI

OS PRIDE PI VÄRIKÄS IHMISOIKEUS KULTUURI TAPAHTUMA

SUOMI TÄÄLLÄ JÄRJESTÄÄ ERI KAUPUNKI OS OS OS PRIDE

AIKAISEMMIN PRIDE SANA MIKÄ PI VAPAUTUS-PÄIVÄT

Sateenkaareva

S-A-T-E-E-N-K-A-A-R-E-V-A SATEENKAAREVA

OS SANA PI KUINKA LIITTYÄ SEKSUAALI SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ SANAx

OS VOIDA ESIMERKKI SATEENKAAREVA SANA SANA "edessä" SANA

ESIMERKKI SATEENKAAREVA NUORI SATEENKAAREVA LAULU

YLEENSÄ "aikaa kuluu" KÄYTTÄÄ JO PI MITÄ

SATEENKAAREVA NUORI SATEENKAAREVA PERHE SATEENKAAREVA SENIORI

Queer

Q-U-E-E-R QUEER

OS KÄSITE TARKOITTA VOIDA ESIMERKKI POLIITTINEN NÄKÖKULMA OS TARKOITTA AJATTELU-MALLI AJATTELU-TAPA MUTTA MYÖS OS QUEER HENKILÖ VOIDA IDENTITEETTI

TARKOITTA HÄN QUEER OS ITSE EI-HALUA MÄÄRITTÄÄ SUKUPUOLI SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN EI-HALUA

TÄMÄ OS SANA VOIDA TARKOITTA MYÖS LOUKKAAVA

Binääri/ei-binääri

B-I-N-Ä-Ä-R-I- BINÄÄRI EI-BINÄÄRI

OS BINÄÄRI KUULUA KAIKKI NAINEN MIES

EI-BINÄÄRI SUKUPUOLETON MUUNSUKUPUOLINEN INTERSUKUPUOLINEN

Cis

CIS

CIS TARKOITTA IHMINEN HÄN SYNTYÄ SUKUPUOLI-IDENTITEETTI JATKUA SAMA

VALTAOSA IHMINEN OS SUKUPUOLI CIS

LATINA KIELI CIS MITÄ TARKOITTA TÄMÄ PUOLI TRANS TOINEN PUOLI

CIS TRANS VASTAKOHTA

VAUVA POIKA JATKUA CIS MIES

VAUVA TYTTÖ JATKUA CIS NAINEN

Kolmas sukupuoli

KOLMAS SUKUPUOLI

OS KÄSITE VOIDA ERILAINEN TAPA KÄYTTÄÄ

ESIMERKKI HENKIKLÖ OS KOLMAS SUKUPUOLI OS ENEMMÄN KAKSI SUKUPUOLI

OS KOLMAS SUKUPUOLI KUULUA KAKSI BINÄÄRI OS EI

KUINKA HALUTA KOLMAS SUKUPUOLI MERKINTÄ OS DOKUMENTTI

MINÄ KOLMAS SUKUPUOLI OLLA VOIDA VALITA 1 MIES 2 NAINEN 3 MUU

Muunsukupuolinen

MUUNSUUKUPUOLINEN

MUUNSUUKUPUOLINEN HENKILÖ VOIDA NAINEN MIES MOLEMMAT TAI NAINEN MIES VÄLI TAI KAIKKI MUU

AIKAISEMMIN SANA MUUNSUUKUPUOLINEN MITÄ KÄYTTÄÄ SUKUPUOLI JOUSTAA (gender fluid) QUEER TRANS

Sosiaalinen transitio

SOSIAALINEN TRANSITIO

TARCOITTAÄ MITÄ? OS IHMINEN OMA SUKUPUOLI TUNTEA RISTIRIITA

OS SOSIAALINEN YHDIITYÄ ROOLI MUUTTUA

AIKUINEN LAPSI MITÄ OS TRANS TUNTEA RISTIRIITA

OS MUUTTAÄ VOI ESIMERKIKSI HIUSTYYLI MUUTTAÄ VAATTEET NIMI MUUTTAÄ HARRASTUS LEIKKI

OS SOSIAALINEN TRANSITIO KUULUA LÄÄKETIEDE OS EI-MITÄÄN

Sukupuolen korjaus

SUKUPUOLI MUUTTAÄ

SUKUPUOLI MUUTTAÄ TARCOITTAÄ LÄÄKETIEDE OS VAIKUTTAÄ OMA SUKUPUOLI MUUTTAÄ

ESIMERKIKSI TRANS MUU SUKUPUOLI HE MUUTTAÄ OMA SUKUPUOLI OS IDENTITEETTI SOPIA-YHTEEN

OS SUKUPUOLI SOSIAALINEN SOPIA-YHTEEN MYÖS

TARCOITTAÄ OS JURIDINEN OS TOTEUTUA OMA SUKUPUOLI MUUTTAÄ OMA VÄESTÖREKISTERI OS MUUTTAÄ OMA OIKEA SUKUPUOLI

Sukupuolen moninaisuus

SUKUPUOLI MONINAINEN

SUKUPUOLI SANA HUH LAAJA ILMIÖ

OS TARKOITTAU AUTOMAATTINEN KAKSI JAKAUTUA SUKUPUOLI SUKUPUOLI-EI

SUKUPUOLI MONINAINEN MITÄ TARKOITTAU? VOI ESIMERKIKSI KÄYTTÄÄ MITÄ SUKUPUOLI VÄHEMMISTÖ SUKUPUOLI ENEMMISTÖ

JOKAINEN HENKILÖ OMA PERSOONA AINUTLAATUINEN JOKAINEN HENKILÖ OMA PERSOONA_{xx} ERILAINEN TARKOITTAU SUKUPUOLI MONINAINEN

Sukupuolidysforia

SUKUPUOLI DYSFORIA

KEHO DYSFORIA TUNTEA ERIYTYÄ OMA KEHO TUNTUA VÄÄRÄ INHOTAVA

SOSIAALINEN DYSFORIA AIHEUTTAA MYÖS INHO TUNTUA VÄÄRÄ SUKUPUOLI KEHO

Transfobia

T-R-A-N-S-F-O-B-I-A TRANSFOBIA

TARKOITTAU IHMINEN HÄN-3 (4) PELKO INHO SYRJIÄ KIUUSATA VIHA VASTAAN HÄN-4 TRANS

SANA VOI VASTATA SEKSISMI RASISMI

Transsukupuolisuus

TRANSSUKUPUOLINEN

TARKOITTAU TRANSSUKUPUOLINEN IHMINEN HÄN SYNTYÄ SUKUPUOLI OS ERI

TRANSSUKUPUOLINEN SYNTYÄ SUKUPUOLI TUNTUA RISTIRIITA

TRANSSUKUPUOLINEN VASTAKOHTA C-I-S

OS TRANSSUKUPUOLINEN VAIKUTTAU MIES NAINEN MYÖS MUUNSUKUPUOLINEN

TRANSSUKUPUOLINEN VOI LÄÄKETIEDE MUUTTAU SUKUPUOLI

MYÖS MERKINTÄ OS OMA OIKEA SUKUPUOLI

Transvestisuus

T-R-A-N-S-V-E-S-T-I-I-T-T-I TRANSVESTIITTI

OS TARKOITTAAN HENKILÖ ITSE TUNTEA OMA SUKUPUOLI EI-HALUTA MUUTTAA

OMA KEHO MEIKKI HIUKSET VAIKUTTAAN ERI SUKUPUOLI MITÄ SISÄLLÄ OS MUUTTUA LÄÄKE KASVAA EI-HALUTA

JURIDINEN MERKINTÄ OMA EI-HALUTA

OS TÄRKEÄ MUU NÄHDÄ MILLAINEN ITSE

Aseksuaalisuus

ASEKSUAALISUUS

ASEKSUAALI IHMINEN HÄN TUNTEA KIINNOSTUS SEKSUAALINEN OS VÄHÄN TAI EI-MITÄÄN

ASEKSUAALI OS VOI TUNTEA KIINNOSTUS LIITTYÄ TUNTEA ERI RAKKAUS ULKONÄKÖ VAATTEET

ASEKSUAALI IHMINEN HENKILÖ OMA IDENTITEETTI VOI MIKÄ HOMO LESBO BI HETERO PAN

Biseksuaalisuus

BISEKSUAALISUUS

B-I IHMINEN HÄN VOI TUNTEA KIINNOSTUS SAMA SUKUPUOLI MYÖS ERI SUKUPUOLI

OSA OS EI-VÄLITÄ MIKÄ SUKUPUOLI

B-I OS PANSEKSUAALISUUS LÄHES SAMA ASIA

Heterous

HETERO

HETERO SANA TARKOITTAAN SEKSUAALINEN KIINNOSTUA TUNTEA NAINEN MIES OS TOISINPÄIN MIES OS NAINEN

Homo- ja bifobia

HOMO LESBO BIFOBIA

TARKOITTAAN IHMINEN HÄN OS SYRJIÄ KIUUSATA INHO VÄKIVALTA

TARKOITTAAN VERRATA VOI RASISMI SEKSISMI

Homous

HOMO

TARCOITTAÄ IHMINEN HÄN SAMA SUKUPUOLI KIINNOSTUA

MIES KIINNOSTUA MIES SEKSUAALINEN KIINNOSTUA

Lesbo

LESBO

TARCOITTAÄ NAINEN SEKSUAALINEN KIINNOSTUA OS NAINEN

KAKSI BINÄÄRI OS EI-BINÄÄRI OS LESBO TUNTEA IDENTITEETTI

Panseksuaalisuus

PANSEKSUAALISUUS

IHMINEH HÄN OS PANSEKSUAALI OS TUNTEA SEKSUAALINEN KIINNOSTUS
KAIKKI SUKUPUOLI

MYÖS SANA PANSEKSUAALISUUS AUTTAA IHMINEN OS TUNTEA OSxx PITTÄÄ
ERI SUKUPUOLI EI-VÄLIÄ

PANSEKSUAALISUUS BISEKSUAALISUUS MOLEMMAT LÄHES SAMA ASIA

PANSEKSUAALISUUS UUEDEMPI SANA

Seksuaalinen suuntautuminen

SEKSUAALINEN SUUNTA

JOKAINEN IHMINEN OMA SEKSUAALINEN KIINNOSTUA SUUNTA MIKÄ SUKUPUOLI

JOKAINEN ERI TAPA ON SUUNTA TUNTEA MIKÄ (poijutus) 1 HOMO 2 LESBO
3 BI 4 PAN 5 HETERO

JOKAINEN SUKUPUOLI SUUNTA KIINNOSTUA ITSE SAA PÄÄTTÄÄ MIKÄ
KIINNOSTUA

MYÖS ELÄMÄ AIKANA MUUTTUA OMA SEKSUAALINEN SUUNTA

Seksuaalivähemmistöt

SEKSUAALIVÄHEMMISTÖ

JOKAINEN IHMINEN OMA SEKSUAALINEN SUUNTA MUTTA (poijutus) 1
HOMO 2 LESBO 3 BI 4 PAN OS SEKSUAALIVÄHEMMISTÖ

JOS HETERO OS EI-KUULUA SEKSUAALIVÄHEMMISTÖ